บทที่ 4
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร เป็นภาษีทางตรงและเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐบาล อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการกระจายรายได้ เนื่องจากรัฐบาลเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราก้าวหน้าตามหลักความสามารถของบุคคล นั่นคือผู้มีรายได้มากก็ยิ่งเสียภาษีมากในอัตราก้าวหน้า เมื่อรัฐบาลเก็บภาษีคนมีรายได้มากนำไปใช้จ่ายในกิจการสาธารณะ ย่อมเป็นการกระจายรายได้ไปยังผู้มีรายได้น้อยนั่นเอง

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คิดจากฐานเงินได้สุทธิ ซึ่งความหมายของเงินได้สุทธิหมายถึง เงินได้ที่ต้องนำมาคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยนำเงินได้แต่ละประเภทที่ต้องเสียภาษีหักออกด้วยค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้แต่ละประเภทและหักค่าลดหย่อนต่างๆที่กฎหมายกำหนด ผลลัพธ์ที่ได้คือ เงินได้สุทธิ ซึ่งจะนำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อไป มีความสัมพันธ์ดังนี้

เงินได้สุทธิ = เงินได้พึงประเมิน - ค่าใช้จ่าย - ค่าลดหย่อน

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 56 วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาตรา 57 ทวิ วรรคหนึ่ง และมาตรา 57 ทวิ วรรคสอง แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. บุคคลธรรมดา
2. ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล
3. ผู้ที่ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี
4. กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

1. บุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร หมายถึงบุคคลทั่วไปที่มีสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 บัญญัติว่า *"สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย"* แสดงว่าถ้ามีสภาพบุคคลแล้วมีเงินได้พึงประเมินประเภทต่างๆ ตามเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดต้องมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนั้นไม่จำกัดว่าเป็นผู้ใหญ่ เด็ก ชาย หญิง คนไร้ความสามารถ พระภิกษุสามเณร คนพิการ ถ้ามีเงินได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล

ห้างหุ้นส่วนสามัญหมายถึง ห้างหุ้นส่วนประเภทซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดร่วมกันเพื่อหนี้ทั้งปวงของหุ้นส่วนโดยไม่จำกัด (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1025) โดยมีหุ้นส่วนจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงเข้าหุ้นโดยใช้ทุนไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือทรัพย์สินสิ่งอื่นใด หรือแรงงาน เพื่อกระทำกิจการร่วมกันโดยมุ่งต่อผลกำไรที่พึงได้จากการทำกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญ ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนมีสภาพเป็นนิติบุคคลไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

คณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล มีลักษณะคล้ายกับห้างหุ้นส่วนสามัญ แต่แตกต่างกันในเรื่องวัตถุประสงค์เนื่องจากคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ในการแบ่งปันผลกำไรอันเกิดจากการประกอบกิจการ

3. ผู้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี

ถ้าผู้มีเงินได้ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษีนั่นคือ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ถึงแม้สิทธิและหน้าที่ของบุคคลจะสิ้นไปเนื่องจากความตายของบุคคลนั้นก็ตาม แต่ประมวลรัษฎากรกำหนดให้บุคคลนั้นยังมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยให้ผู้จัดการมรดก ทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์มรดก แล้วแต่กรณีเป็นผู้ยื่นเสียภาษีในนามของผู้ตายแทนผู้ตายในปีภาษีถัดจากปีที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย หากกองมรดกนั้นยังไม่ได้แบ่งให้แก่ทายาทคนใดไม่ว่าจะด้วยสาเหตุใดก็ตาม และกองมรดกมีเงินได้

พึงประเมินเกิดขึ้นถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ก็ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ในนามของผู้ตายอีก หากแต่จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในนามของกองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

4. กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง

กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง หมายถึงทรัพย์สินของเจ้ามรดกที่ยังไม่ได้แบ่งในปีภาษีต่อมาหลังจากปีที่เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย หากกองมรดกมีเงินได้พึงประเมินถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ในปีใด กฎหมายกำหนดให้กองมรดกดังกล่าวมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในนามกองมรดกไปจนกว่าจะได้มีการแบ่งทรัพย์สินในกองมรดกให้แก่ทายาท แต่ระหว่างที่ยังไม่ได้แบ่งทรัพย์มรดก ผู้จัดการมรดก ทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์แล้วแต่กรณี มีหน้าที่ต้องยื่นรายการเสียภาษีในนามของกองมรดก ส่วนปีภาษีใดที่มีการแบ่งทรัพย์มรดกให้แก่ทายาท เงินได้หลังจากนั้นจะเป็นของทายาทซึ่งจะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในนามของทายาทแต่ละคนตามปกติ

4.2 แหล่งเงินได้พึงประเมิน

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะต้องมีเงินได้จากแหล่งที่มาของเงินได้ทั้งในประเทศไทยและนอกประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. กรณีแหล่งเงินได้เกิดขึ้นในประเทศไทย

แหล่งเงินได้ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเนื่องมาจาก

(1) หน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หรือ
(2) กิจการที่ทำในประเทศไทย หรือ
(3) กิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือ
(4) ทรัพย์สินอยู่ในประเทศไทย

ทั้งนี้ไม่ว่าเงินได้นั้นจะจ่ายจากในประเทศไทยหรือนอกประเทศไทยก็ตาม หรือผู้มีเงินได้นั้นจะเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยหรือไม่ และไม่ว่าผู้มีเงินได้จะมีสัญชาติไทยหรือสัญชาติอื่น ก็มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ตามกฎหมายกำหนด เว้นแต่มีข้อยกเว้นโดยกฎหมายอย่างชัดแจ้ง

(1) หน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หมายถึง หน้าที่การงานหรืออาชีพที่ได้ทำขึ้นหรือได้ประกอบในประเทศไทยแล้วมีเงินได้ ไม่ว่าเงินได้นั้นจะจ่ายในหรือต่างประเทศ ถ้าได้รับเงินได้เนื่องจากหน้าที่การงานที่ทำในประเทศไทยถือเป็นแหล่งเงินได้ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

(2) กิจการที่ทำในประเทศไทย หมายถึง การประกอบธุรกิจหรือกิจการในประเทศไทยแล้วเกิดรายได้ขึ้น ไม่ว่าผู้ประกอบการจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตาม

(3) กิจการของนายจ้างในประเทศไทย หมายถึง ผู้มีเงินได้ได้รับเงินจากกิจการของนายจ้างซึ่งตั้งอยู่ในประเทศไทย แม้ตัวผู้มีเงินได้จะอยู่ต่างประเทศก็ตาม แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกิจการนอกประเทศไทยของนายจ้างในประเทศไทย และเงินได้ไม่ได้ส่งไปจากประเทศไทย

(4) ทรัพย์สินอยู่ในประเทศไทย หมายถึง เงินได้อันเนื่องจากทรัพย์สิน ซึ่งอยู่ในประเทศไทย ถึงแม้เจ้าของทรัพย์สินนั้นจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าวก็ตาม ถือว่าเงินได้นั้นต้องจำมาเสียภาษีให้กับประเทศไทย

2. กรณีแหล่งเงินได้เกิดขึ้นนอกประเทศไทย

แหล่งเงินได้นอกประเทศของผู้มีเงินได้ จะต้องเสียภาษีให้กับประเทศไทย เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ต้องเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยในปีภาษีที่ล่วงมาไม่น้อยกว่า 180 วัน

และ 2. มีเงินได้พึงประเมินเนื่องจาก
- 2.1 หน้าที่งานที่ทำในต่างประเทศ หรือ
- 2.2 กิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือ
- 2.3 ทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ

และ 3. นำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทยในปีภาษีที่มีเงินได้พึงประเมินนั้น

คำว่า "ผู้อยู่ในประเทศ" หมายถึง ผู้ที่อยู่ในประเทศไทยเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง หรือหลายช่วงระยะเวลาภายในปีภาษีเดียวกันรวมจำนวนเวลาแล้วไม่น้อยกว่า 180 วัน ถือว่าผู้นั้นอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติใดก็ตามและนำเงินได้เข้ามาในประเทศไทยนั้นไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตามภายในปีภาษีนั้น

4.3 เงินได้พึงประเมิน

เงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 39 หมายถึง เงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีในหมวดนี้ เงินได้ที่กล่าวนี้ให้หมายความรวมตลอดถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงินค่าภาษีที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 และเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ

ดังนั้นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 39 ได้แก่

1. เงิน เช่น เงินเดือน ไม่ว่าจะจ่ายเป็นเงินสด เช็ค หรือโอนเข้าบัญชีธนาคาร

2. ทรัพย์สินที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงินหมายถึง ทรัพย์สินที่ได้ระหว่างปีภาษี

3. ประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เช่นนายจ้างให้ที่พักแก่ลูกจ้างโดยลูกจ้างไม่ต้องจ่ายค่าเช่า

4. เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกให้แทน กรณีนายจ้างผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกเงินค่าภาษีอากรแทนให้ผู้มีเงินได้สำหรับเงินได้พึงประเมินประเภทต่างๆ ตามมาตรา 40 ไม่ว่าจะออกแทนให้ในทอดใดและออกแทนให้ในปีภาษีใดก็ตาม ให้ถือว่าเงินค่าภาษีอากรดังกล่าวเป็นเงินได้ประเภทเดียวกับเงินได้ที่มีการออกค่าภาษีแทนให้ และเป็นเงินได้ในปีภาษีเดียวกับเงินที่ออกแทนค่าภาษีให้

5. เครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 47 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่เครดิตภาษีเงินปันผลหรือเครดิตภาษีเงินส่วนแบ่งกำไร เนื่องจากเงินปันผลจากบริษัท

จำกัดที่จ่ายให้กับผู้ถือหุ้น หรือส่วนแบ่งกำไรจากห้างหุ้นส่วนจำกัดที่จ่ายให้กับผู้เป็นหุ้นส่วน เป็นเงินที่มาจากกำไรสุทธิหลังหักภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรดังกล่าว ถูกหักภาษีเงินได้นิติบุคคลมาแล้วครั้งหนึ่ง เมื่อนิติบุคคลจ่ายเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรให้ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน ถือเป็นเงินได้ของผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน ถ้าผู้มีเงินได้ประเภทนี้นำเงินได้มารวมเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับว่าต้องเสียภาษีอีกครั้งหนึ่ง เป็นการเสียภาษีซ้ำซ้อน การที่จะนำเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรมาเป็นเงินได้ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะต้องทอนภาษีเงินได้นิติบุคคลออกมาด่างหากก่อน เรียกว่า เครดิตภาษีเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร โดยถือเสมือนว่า เครดิตภาษีเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรเป็นเงินได้พึงประเมินอย่างหนึ่ง หลังจากคิดภาษีที่ต้องเสียเรียบร้อยแล้ว จึงจะนำเครดิตเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรหักออกจากภาษีที่ต้องเสีย เพื่อให้ภาษีที่ต้องเสียนั้นตรงกับความเป็นจริง เป็นการขจัดความซ้ำซ้อนของการเสียภาษี เนื่องจากเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรนั้นผ่านการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลมาแล้วครั้งหนึ่ง นั่นเอง ตามมาตรา 47 ทวิ วรรคสอง

ข้อสังเกต

เงินได้พึงประเมินที่เป็นเงิน ทรัพย์สินที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงิน และประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงินนั้น ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะใช้เกณฑ์เงินสด นั่นคือ เกณฑ์การบันทึกรายได้และรายจ่ายลงในบัญชีโดยยึดหลักว่า รายได้และรายจ่ายเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินสดออกไปในงวดบัญชีนั้น ส่วนสิทธิเรียกร้องที่จะได้รับทรัพย์สินเงิน หรือประโยชน์อย่างอื่นในอนาคต สำหรับอันหลังนี้จะหมายถึง เกณฑ์สิทธิ

ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

การแบ่งแยกประเภทของเงินได้พึงประเมินนั้นเพื่อประโยชน์ในการจัดหมวดหมู่ของเงินได้พึงประเมินให้เป็นระบบ ตามลักษณะการได้มาและมีเหตุผลบางประการ คือ

1. เงินได้พึงประเมินแต่ละประเภท กฎหมายกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายได้มากน้อยต่างกัน ตามต้นทุนที่ได้มาซึ่งเงินได้พึงประเมินแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน

2. เพื่อกำหนดวิธีการคำนวณเพื่อเสียภาษีซึ่งประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ 2 วิธีคือ นำเงินได้พึงประเมินทุกประเภทมาคิด หรือนำเงินได้พึงประเมินทุกประเภทยกเว้นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) แล้วเลือกเสียภาษีโดยใช้การคำนวณที่ได้ภาษีมากกว่าเพื่อใช้วิธีนั้นเสียภาษี

3. เงินได้พึงประเมินบางประเภทต้องเสียภาษีปีละสองครั้ง คือกลางปีและปลายปี จึงต้องแยกประเภทของเงินได้พึงประเมินให้ชัดเจน

4. ในกรณีของผู้มีเงินได้ที่มีคู่สมรส ถ้าต่างคนต่างยื่นชำระภาษีจะต้องนำเงินได้บางประเภทของภริยาไปคิดเป็นเงินได้ของสามี

5. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นมาตามกฎหมายของต่างประเทศ มิได้ประกอบกิจการในประเทศ แต่ได้รับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 บางประเภทที่จ่ายจากประเทศไทยหรือจ่ายในประเทศไทย บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นต้องเสียภาษีให้กับประเทศไทย โดยผู้จ่ายเงินมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายตามวิธีการและอัตราที่กฎหมายกำหนด

การแยกประเภทของเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 ได้ 8 ประเภท กล่าวคือ

ประเภทที่ 1 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1)

"มาตรา 40(1) เงินได้เนื่องจากการจ้างงาน ไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ และเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างงาน"

เงินได้ตามมาตรา 40(1) สามารถแยกได้เป็น 2 จำพวกคือ

1. เงินได้ซึ่งเป็นค่าตอบแทนโดยตรง

เงินเดือนและค่าจ้าง ไม่ว่านายจ้างจะจ่ายให้เป็นรายชั่วโมง รายวัน รายเดือน หรือรายปี หรือในอัตราลักษณะทำนองเดียวกัน ไม่ว่าจะจ่ายเป็นเงิน เช็ค โอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร หรือจ่ายเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น รวมทั้งบุคคลผู้ประกอบอาชีพสาขาอื่นๆ ถ้าหากเงินได้ดังกล่าวเกิดจากการจ้างแรงงานตามสัญญาจ้างแรงงานซึ่งเป็นสัญญาต่างตอบแทนแล้ว ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินมาตรา 40(1)

2. เงินได้ที่เป็นค่าตอบแทนอื่น ๆ

เงินได้ประเภทนี้ได้แก่

1. เบี้ยเลี้ยง ได้แก่ เบี้ยเลี้ยงของพนักงานซึ่งออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสถานที่ แต่ถ้าเป็นค่าเบี้ยเลี้ยงซึ่งลูกจ้างหรือผู้รับหน้าที่หรือดำแหน่งงาน หรือผู้รับทำงานให้ได้จ่ายไปโดยสุจริต ตามความจำเป็นเฉพาะในการที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของตนและได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้นได้รับการยกเว้น ไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ตามมาตรา 42(1)

2. โบนัส เป็นเงินรางวัลที่นายจ้างจ่ายให้ลูกจ้างเป็นกรณีพิเศษนอกเหนือจากค่าจ้าง แต่ไม่ผูกพันว่าจะต้องจ่ายให้ทุกปี หรือต้องจ่ายอย่างต่ำจำนวนเท่าใด

3. เบี้ยหวัด เป็นเงินที่ทางการจ่ายให้เป็นบำเหน็จความดีความชอบในการปฏิบัติราชการ

4. บำเหน็จ บำนาญ เป็นเงินที่นายจ้างหรือส่วนราชการจ่ายให้หลังจากการจ้างงานหรือการรับราชการได้สิ้นสุดลง

5. เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเพื่อเป็นค่าเช่าบ้านที่ลูกจ้างต้องจ่ายไป ส่วนกรณีที่นายจ้างมีที่พักให้แก่ลูกจ้างโดยไม่เสียค่าเช่า

การกำหนดมูลค่าของการได้อยู่บ้านเป็นไปตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.23/2533 เรื่องการกำหนดมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่าเป็นเงินได้พึงประเมิน ดังนี้

"ข้อ 1 กรณีลูกจ้างได้อยู่บ้านของนายจ้างโดยไม่เสียค่าเช่าให้กำหนดมูลค่าจากการนี้ เป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ของลูกจ้างดังต่อไปนี้กรณีลูกจ้างได้อยู่บ้านของนายจ้างโดยไม่เสียค่าเช่าให้คำนวณประโยชน์เพิ่มจากการนี้เป็นเงินได้พึงประเมินในอัตราร้อยละ 20 ของเงินเดือนหรือค่าจ้าง รวมทั้งเงินเพิ่มตลอด (ถ้ามี) โดยไม่รวมเงินโบนัสที่จ่ายเป็นรายปี

1. กรณีลูกจ้างได้อยู่บ้านของนายจ้างโดยไม่เสียค่าเช่าให้คำนวณประโยชน์เพิ่มจากการนี้เป็นเงินได้พึงประเมินในอัตราร้อยละ 20 ของเงินเดือนหรือค่าจ้าง รวมทั้งเงินเพิ่มตลอดปี (ถ้ามี) โดยไม่รวมเงินโบนัสที่จ่ายเป็นรายปี

2. กรณีลูกจ้างหลายคนได้บ้านของนายจ้างหลังเดียวอยู่รวมกันโดยไม่เสียค่าเช่า ให้คำนวณประโยชน์เพิ่มตามเกณฑ์ใน 1. เป็นเงินได้พึงประเมินของลูกจ้างแต่ละคน

3. กรณีลูกจ้างโต้แย้งการกำหนดมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่าตาม 1. ไม่ว่าจะเป็นการโต้แย้งในชั้นการตรวจสอบได่สวนหรือในชั้นอุทธรณ์ก็ตาม ให้เจ้าพนักงานประเมินทำการประเมินค่าเช่าของบ้านนั้นๆ ว่าสมควรให้เช่าได้ตามปกติปีละเท่าใด และให้ทำการบันทึกการประเมินไว้เป็นหลักฐาน แล้วรายงานขอความเห็นชอบจากอธิบดีกรมสรรพากรและให้ถือว่าค่าเช่าบ้านที่ได้ทำการประเมินนี้เป็นเงินได้ของลูกจ้างที่จะนำมาทำการประเมินหรือพิจารณาชี้ขาดของเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี และให้ถือเป็นเกณฑ์ในการคำนวณเงินได้ในปีภาษีต่อไปด้วย เว้นแต่มีข้อเท็จจริงหรือสภาพของบ้านเปลี่ยนแปลงไป

4. กรณีลูกจ้างหลายคนได้บ้านของนายจ้างตาม 3. หลังเดียวอยู่รวมกันให้เฉลี่ยค่าเช่าบ้านที่ประเมินได้ตาม 3. เป็นเงินได้ของลูกจ้างแต่ละคนตามส่วนของเงินเดือนหรือค่าจ้างรวมทั้งเงินเพิ่มตลอดปี (ถ้ามี) โดยไม่รวมเงินโบนัสที่จ่ายเป็นรายปี และให้

ถือว่าค่าเช่าบ้านที่ได้ทำการประเมินนี้เป็นเงินได้ของลูกจ้างที่จะนำมาทำการประเมิน [illegible] หรือพิจารณาชี้ขาดของเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี และให้ถือเป็นเกณฑ์ในการคำนวณเงินได้ในปีภาษีต่อไปด้วย เว้นแต่มีข้อเท็จจริงหรือสภาพของบ้านเปลี่ยนแปลงไป

5. กรณีลูกจ้างได้อยู่บ้านของนายจ้างโดยไม่เสียค่าเช่า และเป็นบ้านที่นายจ้างได้ไปเช่าจากบุคคลอื่นมาอีกต่อหนึ่ง ให้คำนวณประโยชน์เพิ่มจากการนี้เป็นเงินได้พึงประเมินตามค่าเช่าที่นายจ้างได้จ่ายไปจริง

6. กรณีลูกจ้างหลายคนได้บ้านของนายจ้างตาม 5. อยู่รวมกัน ให้เฉลี่ยค่าเช่าบ้านที่นายจ้างได้จ่ายไปจริงตาม (5) เป็นเงินได้ของลูกจ้างแต่ละคนตามส่วนของเงินเดือนหรือค่าจ้าง รวมทั้งเงินเพิ่มตลอดปี (ถ้ามี) โดยไม่รวมเงินโบนัสที่จ่ายเป็นรายปี

ข้อ 2 ในกรณีนายจ้างได้เช่าบ้านให้เป็นที่พักอาศัยของพนักงานซึ่งดำรงตำแหน่งระดับบริหาร โดยนายจ้างเป็นผู้ออกค่าเช่าและค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ค่าคนสวน และค่าใช้จ่ายต่างๆ ภายในบ้านแม้ต่อมาพนักงานผู้นั้นหรือนายจ้างจะได้ใช้บ้านดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นสถานที่ประชุมและปรึกษาหารือกิจการของนายจ้าง ตลอดจนการจัดงานเลี้ยงรับรองลูกค้าสำคัญๆ ของนายจ้างเป็นครั้งคราว ถือได้ว่าค่าเช่าบ้านและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่นายจ้างจ่ายไปเป็นประโยชน์ที่พนักงานผู้นั้นได้รับทั้งสิ้น พนักงานผู้นั้นจะต้องนำประโยชน์ที่ได้รับทั้งหมดมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วย"

6. เงินที่นายจ้างจ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระ เป็นกรณีซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระหนี้ใดๆ ของตน แต่นายจ้างได้ชำระหนี้นั้นแทนลูกจ้าง ถือเป็นประโยชน์อันพึงต้องนำมารวมคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินของลูกจ้างคนนั้น

7. เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงานในรูปแบบอื่นนอกจากเงินแล้ว อาจจ่ายในรูปของประโยชน์ใดๆ บางครั้งนายจ้างอาจจ่ายค่าตอบแทนตามสัญญาจ้าง เช่นนายจ้างออกค่าน้ำมันรถให้ เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ดังกล่าวต้องนำมารวมคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินด้วย

ประเภทที่ 2 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2)

"มาตรา 40(2) เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่ายเงินได้จ่ายชำระหนี้ใดๆ ซึ่งผู้มีเงินเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ และเงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้นั้น ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงานหรืองานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว"

เงินได้ประเภทที่ 2 เป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นงานประจำหรือชั่วคราวก็ตาม

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ค่าธรรมเนียม เป็นค่าตอบแทนเนื่องจากการับทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้

2. ค่านายหน้า เป็นค่ากำเหน็จที่ผู้ใดจ่ายให้ผู้มีเงินได้เนื่องจากผู้มีเงินได้ชี้ช่องให้ผู้นั้นได้ทำสัญญากันหรือจัดการให้ได้ทำสัญญากัน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 845)

3. เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เป็นเงินช่วยเหลือที่ให้เพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เงินอุดหนุนให้ผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งซึ่งรัฐบาลส่งเสริมกิจการประเภทนั้น

4. เบี้ยประชุม เป็นค่าตอบแทนให้กับผู้เข้าประชุม

5. บำเหน็จ เป็นค่าตอบแทนให้จากการรับทำงานให้ เป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งที่ทำ ไม่ใช่เงินได้จากสัญญาจ้างแรงงานเหมือนกับเงินได้ประเภทที่ 1

ประเภทที่ 3 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3)

"มาตรา 40(3) ค่าแห่งกู๊ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้มีลักษณะเป็นเงินรายปี อันได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล"

เงินได้ประเภทที่ 3 มีลักษณะเป็นประโยชน์ที่ได้เนื่องจากสิทธิ

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ค่าแห่งกู๊ดวิลล์ หมายถึง มูลค่าแห่งความนิยม เช่น ชื่อเสียงของกิจการ

2. ค่าแห่งลิขสิทธิ์ เป็นเงินค่าตอบแทนให้เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้ขายลิขสิทธิ์หรือยินยอมให้ผู้อื่นได้ใช้ประโยชน์จากลิขสิทธิ์ของตน เช่น ลิขสิทธิ์ในวรรณกรรม เป็นต้น

3. ค่าสิทธิอย่างอื่น ได้แก่ สิทธิบัตรซึ่งแบ่งได้เป็นสิทธิบัตรการออกแบบและสิทธิบัตรการผลิต ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินของเจ้าของสิทธิบัตร อันอาจขายหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์โดยมีค่าตอบแทนได้ หรือค่าตอบแทนจากสิทธิในภาระจำยอม ซึ่งค่าตอบแทนดังกล่าวเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3)

4. เงินปี หมายถึง เงินที่ได้รับเป็นรายปีหรือมีการจ่ายให้เป็นรายปี เช่น เงินที่จ่ายให้พระบรมวงศานุวงศ์ ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป

5. เงินได้ที่มีลักษณะเป็นรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม ซึ่งเป็นผลจากพินัยกรรมระบุมอบประโยชน์ให้เป็นรายปี

6. เงินได้ที่มีลักษณะเป็นรายปีอันได้มาจากนิติกรรมอย่างอื่น เช่น สิทธิเก็บกิน เป็นต้น

7. เงินได้ที่มีลักษณะเป็นรายปีอันได้มาจากคำพิพากษาของศาล เช่น เงินค่าอุปการะเลี้ยงดูซึ่งเป็นเงินได้ตามคำสั่งของศาล

ประเภทที่ 4 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)

"มาตรา 40(4) เงินได้ที่เป็น

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตั๋วเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายดั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอนรวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนอื่นๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืมหรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิดไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

(ข) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวมหรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรม เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการคำนวณเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่บุตรชอบด้วยกฎหมายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นผู้มีเงินได้ และความเป็นสามีภริยาของบิดาและมารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดา แต่ถ้าความเป็นสามีภริยาของบิดาและมารดามิได้มีอยู่ตลอดปี ให้ถือว่าเงินได้ของบุตรดังกล่าวเป็นเงินได้ของบิดาหรือของมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองร่วมกัน

ความในวรรคสองให้ใช้บังคับกับบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งเป็นผู้มีเงินได้ด้วยโดยอนุโลม

(ค) เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

(ง) เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กันไว้รวมกัน

(ช) เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือเงินที่กันไว้รวมกัน

(ฌ) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากันหรือรับช่วงกัน หรือเลิกกัน ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน

(ช) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนการเป็นหุ้นส่วนหรือโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน"

กองทุนรวม หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งเข้าร่วมในกองทุนซึ่งจัดตั้งและดำเนินการโดยบรษัทจัดการกิจการลงทุนตามโครงการในการประกอบกิจการจัดการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน(มาตรา 39)

บริษัทจัดการกิจการลงทุน หมายความว่า บริษัทหลักทรัพย์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการจัดการลงทุนตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัย หรือความผาสุกแห่งสาธารณชน (มาตรา 39)

บริษัทหลักทรัพย์ หมายถึง บริษัทจำกัดซึ่งได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ตามประกาศของกระทรวงการคลัง และธุรกิจหลักทรัพย์ที่ประกอบนั้นต้องมีกิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ด้วย (พระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517)

มาตรา 40(4)(ข) วรรคสอง ได้วางกฎเกณฑ์ไว้ดังนี้

1. ต้องเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นผู้มีเงินได้ประเภทเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

2. ความเป็นสามีภริยาของบิดาและมารดาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ถือว่าเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของบุตรเป็นเงินได้ของบิดา

3. ถ้าความเป็นสามีภริยาของบิดาและมารดามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษี เงินได้ประเภทเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรของบุตรให้ถือว่าเป็นเงินได้ของบิดาหรือมารดาผู้ใช้อำนาจปกครอง แต่ถ้าบิดามารดาใช้อำนาจปกครองร่วมกันให้ถือเป็นเงินได้ของบิดาแต่เพียงผู้เดียว

เงินโบนัสตาม (ค) เป็นเงินโบนัสที่จ่ายเพื่อเป็นผลตอบแทนในการเป็นหุ้นส่วนไม่ได้เกิดจากสัญญาจ้างแรงงาน

ความใน (ง) หมายถึง การคิดเงินได้พึงประเมินเฉพาะส่วนที่จ่ายเกินกว่ากำไรและเงินที่กันไว้รวมกัน

ความใน (จ) หมายถึง เงินเพิ่มทุนที่จะถือเป็นเงินได้ของผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลก็ต่อเมื่อการเพิ่มทุนของกิจการนั้นเพิ่มขึ้นจากการคำนวผลกำไรหรือเงินอื่นที่กันจากกำไรนำมาเพิ่มเป็นทุนเท่านั้น

ความใน (ฉ) หมายถึง ผลประโยชน์จากการควบเข้ากันหรือรับช่วงกันที่มีมูลค่าหลักจากการควบเข้ากันหรือรับช่วงกันเกินกว่าเงินทุนที่ได้ลงทุนไป ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน

ความใน (ช) หมายถึง ส่วนต่างของมูลค่าการลงทุนเริ่มแรกกับมูลค่าขณะที่โอนถ้าได้รับเงินกว่าเงินทุนส่วนที่ลงไป ส่วนที่เกินถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ข)

ประเภทที่ 5 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)

"มาตรา 40(5) เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้เนื่องจาก

(ก) การให้เช่าทรัพย์สิน

(ข) การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน

(ค) การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้ไว้แล้ว

ในกรณี (ก) ถ้าเจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้มีเงินได้แสดงเงินได้ต่ำไปไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินเงินได้นั้นตามจำนวนเงินที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เช่าได้ตามปกติ และให้ถือว่าจำนวนเงินที่ประเมินนี้เป็นเงินได้พึงประเมินของผู้มีเงินได้ ในกรณีนี้จะอุทธรณ์การประเมินก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ตามส่วน 2 หมวด 2 ลักษณะ 2 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณี (ข) และ (ค) ให้ถือว่าเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้วแต่วันทำสัญญา จนถึงวันผิดสัญญาทั้งสิ้นเป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่มีการผิดสัญญานั้น"

เงินหรือประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจากการให้เช่าทรัพย์สิน เช่น เงินกินเปล่า เป็นต้น

การผิดสัญญาเช่าซื้อเกิดขึ้นเนื่องจากผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระหนี้ค่าเช่าซื้อตามที่กำหนดไว้ในสัญยาเช่าซื้อ ถือว่าเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้วดั้งแต่วันที่ทำสัญญาจนถึงวันผิดสัญญาทั้งสิ้น เป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่มีการผิดสัญญานั้น

การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อนเกิดขึ้นในกรณีผู้ซื้อผิดสัญญาไม่ชำระราคาทรัพย์สินตามกำหนดเวลาที่ตกลงกัน โดยผู้ซื้อต้องคืนทรัพย์สินให้แก่ผู้ขาย และผู้ขายมีสิทธิริบเงินค่าผ่อนชำระที่ได้ผ่อนชำระมาแล้วทั้งสิ้น เงินที่ริบนี้ถือเป็นเงินได้พึงประเมิน

ประเภทที่ 6 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6)

"มาตรา40(6) เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลป วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอิสระอื่น ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้"

เงินได้ที่ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ของผู้ประกอบวิชาชีพอิสระจะ

ต้องไม่ใช่ได้มาจากสัญญาจ้างแรงงาน เช่น แพทย์ที่รับเงินเดือนของโรงพยาบาลรัฐบาล หรือรัฐวิสาหกิจหรือทำงานให้โรงพยาบาลเอกชน เงินเดือนที่ได้รับไม่ถือว่าเป็นรายได้ตามประเภทนี้ แต่จะเป็นเงินได้ประเภทที่ 1 หรือทำกิจการสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล เฉพาะที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนรวมทั้งมีการรักษาพยาบาลและการจำหน่ายยา เป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 (พระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 11 พ.ศ. 2502 มาตรา 8(12))

ประเภทที่ 7 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7)

"มาตรา 40(7) เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ"

เงินได้ประเภทนี้เป็นเงินได้จากการรับเหมา ซึ่งผู้รับเหมาต้องจัดหาสัมภาระอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากเครื่องมือที่ใช้ในการรับเหมา

ประเภทที่ 8 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8)

"มาตรา 40(8) เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่งหรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ใน (1) ถึง (7) แล้ว"

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 กำหนดไว้อย่างกว้างขวางซึ่งเป็นรายการที่ไม่เข้าเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ถึง 7 มีข้อพึงสังเกตว่าเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายก็ถือเป็นเงินได้พึงประเมินเดียวกัน เช่น เงินได้จากการขายยาเสพติด เป็นต้น

4.4 เครดิตภาษีเงินปันผลและส่วนแบ่งกำไร

เงินปันผลของบริษัทหรือเงินส่วนแบ่งกำไรของห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กฎหมายให้เครดิตภาษีเงินปันผลและส่วนแบ่งกำไรได้เพื่อขจัดปัญหาการเก็บภาษีซ้ำซ้อน ประมวลรัษฎากร มาตรา 47 ทวิ กำหนดการเครดิตภาษีและเงินส่วนแบ่งกำไร ดังนี้

"มาตรา 47 ทวิ ให้ผู้มีเงินได้ตามมาตรา 40(4) (ข) ซึ่งได้รับจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ได้รับการเครดิตในการคำนวณภาษีสามในเจ็ดส่วนของเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่ได้รับเครดิตภาษีที่คำนวณได้ตามความในวรรคหนึ่งให้นำมารวมคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินเพื่อเสียภาษีได้ตามเกณฑ์ในมาตรา 48 เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้นำเครดิตภาษีที่คำนวณได้ดังกล่าวหักออกจากภาษีที่ต้องเสีย ถ้ายังขาดหรือเหลือเท่าใด ให้ผู้มีเงินได้เสียภาษีสำหรับจำนวนที่ขาด หรือมีสิทธิได้รับเงินจำนวนที่เหลือนั้นคืน

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้ใช้บังคับแก่ผู้มีเงินได้ซึ่งมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย และมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย"

การเครดิตภาษีตามมาตรา 47 ทวิ กำหนดให้เครดิตสามในเจ็ดส่วน (3/7) ของเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร ซึ่งเครดิตภาษีหรือส่วนแบ่งกำไรนี้ถือเสมือนเป็นเงินได้พึงประเมิน โดยต้องนำไปรวมกับเงินได้พึงประเมินประเภทอื่นๆ เพื่อเสียภาษีเงินได้ตามเกณฑ์ในมาตรา 48 เป็นเงินภาษีเท่าใด ให้นำเครดิตภาษีหักออกจากภาษีที่ต้องเสีย ถ้ามีเงินเหลือหรือขาดอยู่อีก ก็จะได้รับเงินค่าภาษีส่วนที่ชำระเกิน หรือชำระเงินภาษีเพิ่ม แล้วแต่กรณี

มาตรา 47 ทวิ มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้

1. ต้องเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
2. ผู้มีเงินได้ต้องมีภูมิลำเนาในประเทศไทยและเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย
3. ได้รับเงินได้พึงประเมินเป็นเงินปันผล หรือเงินส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย
4. เครดิตภาษีที่ได้รับคำนวณในอัตรา 3 ใน 7 ของเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรที่ได้รับ เว้นแต่นิติบุคคลนั้นจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งกรณีนี้จะเครดิตภาษีเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรไม่ได้
5. เครดิตภาษีที่ได้รับจะต้องนำมาคำนวณเป็นเงินได้พึงประเมินในปีที่ได้รับเงินปันผล หรือส่วนแบ่งกำไรในปีนั้น

4.6 เงินได้พึงประเมินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้

เงินได้บางอย่างที่กฎหมายกำหนดยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้มาคำนวณภาษีเงินได้ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กรณีคือ

1. ยกเว้นตามประมวลรัษฎากร

"มาตรา 42 เงินได้พึงประเมินประเภทต่อไปนี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

(1) ค่าเบี้ยเลี้ยง หรือค่าพาหนะ ซึ่งลูกจ้างหรือผู้รับหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรือผู้รับทำงานให้ได้จ่ายไปโดยสุจริตตามความจำเป็นในการที่ต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของตน และได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น

(2) ค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทางตามอัตราที่รัฐบาลกำหนดไว้ โดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยอัตราค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทาง

(3) เงินค่าเดินทางซึ่งนายจ้างจ่ายให้ลูกจ้าง เฉพาะส่วนที่ลูกจ้างได้จ่ายทั้งหมดโดยจำเป็นเพื่อการเดินทางจากต่างถิ่นในการเข้ารับงานเป็นครั้งแรกหรือในการกลับถิ่นเดิมเมื่อการจ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ข้อยกเว้นนี้มิให้รวมถึงเงินค่าเดินทางที่ลูกจ้างได้รับในการกลับถิ่นเดิมและในการเข้ารับงานของนายจ้างเดิมภายในสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่การจ้างครั้งก่อนได้สิ้นสุดลง

(4) ในกรณีที่นายจ้างและลูกจ้างได้ทำสัญญากันโดยสุจริตก่อนใช้พระราชบัญญัติเงินภาษีเงินได้ พุทธศักราช 2475 มีข้อกำหนดว่า นายจ้างจะชำระเงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียมเงินค่านายหน้า หรือเงินโบนัส ให้แก่ลูกจ้างเป็นจำนวนเดียวเมื่อการงานที่จ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แม้เงินเต็มจำนวนนั้นจะได้ชำระภายหลังที่ใช้บทบัญญัติในส่วนนี้ก็ดี เงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียม เงินค่านายหน้า หรือเงินโบนัสส่วนที่เป็นค่าจ้างแรงงาน อันได้ทำในเวลาก่อนใช้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พุทธศักราช 2475 นั้น ไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

(5) เงินเพิ่มพิเศษประจำตำแหน่ง และเงินค่าเช่าบ้าน หรือบ้านที่ให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า สำหรับข้าราชการสถานทูตหรือสถานกงศุลไทยในต่างประเทศ

(6) เงินได้จากการขายหรือส่วนลดจากการซื้ออากรแสตมป์หรือไปรษณียากรของรัฐบาล

(7) เบี้ยประชุมกรรมาธิการหรือกรรมการหรือค่าสอนค่าสอบที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของราชการจ่ายให้

(8) ดอกเบี้ยดังต่อไปนี้

(ก) ดอกเบี้ยสลากออมสิน หรือดอกเบี้ยเงินฝากออมสินของรัฐบาลเฉพาะประเภทฝากเผื่อเรียก

(ข) ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออกทรัพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์

(ค) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทออมทรัพย์ เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ได้รับดอกเบี้ยดังกล่าวในจำนวนรวมกันทั้งสิ้นไม่เกินสองหมื่นบาทตลอดปีภาษีนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

(9) การขายสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรือสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร แต่ไม่รวมถึงเรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไปหรือแพ

(10) เงินได้ที่ได้รับจากการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่ได้รับจากการรับมรดก หรือจากการให้โดยเสน่หาเนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี

(11) รางวัลเพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ รางวัลสลากกินแบ่งหรือสลากออมสินรัฐบาล รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวดหรือแข่งขันซึ่งผู้รับมิได้มีอาชีพในการประกวดหรือแข่งขัน หรือสินบนรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิด

(12) บำนาญพิเศษ บำเหน็จพิเศษ บำนาญตกทอด หรือบำเหน็จตกทอด

(13) ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด เงินที่ได้จากการประกันภัยหรือการฌาปนกิจสงเคราะห์

(14) เงินส่วนแบ่งของกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลซึ่งต้องเสียภาษีตามบทบัญญัติในส่วนนี้ แต่ไม่รวมถึงเงินส่วนแบ่งของกำไรจากกองทุนรวม

(15) เงินได้ของชาวนาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกสิกรรมที่ตนหรือครอบครัวได้ทำเอง

(16) เงินได้ที่ได้รับจากกองมรดก ซึ่งต้องเสียภาษีตามความในมาตรา 57 ทวิ

(17) เงินได้ตามที่จะได้กำหนดยกเว้นโดยกฎกระทรวง"

กฎกระทรวงฉบับที่ 126 พ.ศ. 2509 และแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้เงินได้ที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ มีดังนี้

"1. เงินได้จากกิจการของโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งได้ตั้งตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ แต่ไม่รวมถึงเงินได้จากการขายของ การรับจ้างทำของ หรือการให้บริการอื่นใดที่โรงเรียนราษฎร์ซึ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาได้รับจากผู้ซึ่งมิใช่นักเรียน

2. เงินได้จากการจำหน่าย หรือส่วนลดจากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล

3. เงินได้ส่วนที่เป็นค่าจ้างการทำงานในระยะเวลาปิดภาคการศึกษาของคนต่างด้าว ซึ่งเป็นนักเรียนนักศึกษาหรือนิสิตที่เข้ามาศึกษา ณ สถานศึกษาในประเทศไทย ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน

5. เงินได้ส่วนที่เป็นค่ารักษาพยาบาลที่นายจ้างจ่ายให้ หรือจ่ายแทนลูกจ้างเป็นค่ารักษาพยาบาลสำหรับ

(ก) ลูกจ้าง สามี ภริยา บุพการีหรือผู้สืบสันดานซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของลูกจ้าง ทั้งนี้เฉพาะสำหรับการรักษาพยาบาลที่กระทำในประเทศไทย

(ข) ลูกจ้างในกรณีที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาพยาบาลในต่างประเทศในขณะที่ปฏิบัติการตามหน้าที่ในต่างประเทศเป็นครั้งคราวทั้งนี้ เงินจำนวนดังกล่าวได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น

5. ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ.2534) ใช้บังคับ 7 พ.ย. 2534 เป็นต้นไป แต่การโอนกรรมสิทธิ์ในพันธบัตรรัฐบาลที่ออกจำหน่ายก่อนวันที่ 7 พ.ย. 2534 ยังคงได้รับการยกเว้นอยู่

6. เงินได้ที่ทางราชการจ่ายให้เป็นเงินค่าเช่าบ้าน หรือเงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินช่วยการศึกษาบุตร เงินช่วยเหลือบุตร เงินค่าเบี้ยกันดาร เงินยังชีพ หรือเงินค่าอาหารทำการนอกเวลา

7. ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 (พ.ศ. 2534)

8. เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจซึ่งมิใช่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเท่าที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปโดยสุจริตตามความเป็นจริง หรือเงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่รัฐวิสาหกิจดังกล่าวให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า และรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ออกค่าภาษีเงินได้จำนวนดังกล่าวให้

9. เงินช่วยการศึกษาบุตร เงินช่วยเหลือบุตร เงินค่าเบี้ยกันดาร หรือเงินยังชีพที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมิใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ในอัตราเดียวกับที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ออกค่าภาษีเงินได้สำหรับเงินได้จำนวนดังกล่าวให้

10. รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร

11. ดอกเบี้ยเงินสะสมที่ได้รับจากรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมิใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ในอัตราเดียวกับที่ทางราชการจ่ายให้แก่ข้าราชการ และรัฐวิสาหกิจผู้จ่ายเงินมิได้ออกค่าภาษีเงินได้สำหรับเงินได้จำนวนดังกล่าวให้

12. เงินได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลต่างประเทศ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยได้รับจากรัฐบาลของตน ทั้งนี้ โดยให้เป็นไปตามหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน

13. เงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนและเงินใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ ที่คนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้แทนของคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย ได้รับจากคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ

14. ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 169 (พ.ศ.2529)

15. เงินได้ที่ทางราชการจ่ายให้ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและกระทรวงการคลังได้รับอนุญาตให้เบิกจ่ายได้

16. เงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างและเงินใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ ที่คนต่างด้าวซึ่งไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้รับจาก

(ก) คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐาน ในการปฏิบัติงานในประเทศไทย

(ข) รัฐบาลแห่งประเทศของตนในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อพยพจากอินโดจีนในประเทศไทย

17. เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หาที่ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล หรือเมืองพัทยา หรือการปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เฉพาะเงินได้จากการขายในส่วนที่ไม่เกิน 200,000 บาทตลอดปีภาษีนั้น

18. เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตนโดยไม่มีค่าตอบแทน บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมด้วย

19. เงินได้จากการขายสินค้ายาสูบที่โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลังได้เสียภาษีเงินได้แทนผู้ขายสินค้าดังกล่าวทุกทอดตามมาตรา 48 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

20. ยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 187 พ.ศ. 2534

21. ดอกเบี้ยพันธบัตรขององค์การของรัฐบาลหรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรม ทั้งนี้ เฉพาะพันธบัตรที่จำหน่ายในต่างประเทศและผู้มีเงินได้พึงประเมินนั้นมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย

22. ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

23. เงินได้จากการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่ไม่รวมถึงเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ที่เป็นหุ้นกู้หรือพันธบัตร

24. เงินได้จากการขายโลหะดีบุกตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2531 สำหรับโลหะดีบุกที่ซื้อมาระหว่างวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2530 ทั้งนี้ เฉพาะที่ไม่นำรายจ่ายในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการซื้อและขายโลหะดีบุกดังกล่าวไปรวมคำนวณเป็นรายจ่ายในการคำนวณเงินได้สุทธิในกรณีที่รายจ่ายบางรายการไม่สามารถแยกเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับกิจการซื้อและขายโลหะดีบุก หรือเกี่ยวกับกิจการอื่นได้โดยชัดแจ้ง ให้เฉลี่ยรายจ่ายตามส่วนของเงินได้แต่ละกิจการนั้น

25. เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรแล้วแต่กรณี จากห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล หรือจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่เป็นการคำนวณจากเงินได้จากการขายโลหะดีบุกตั้งแต่วันที่ 1

มกราคม พ.ศ.2531 สำหรับโลหะดีบุกที่ซื้อมาระหว่างวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2530 และรายจ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการซื้อและขายโลหะดีบุก ดังกล่าว

26. เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิหรือสิทธิครอบครองใน อสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา

27. (ยกเลิก)

28. เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ

29. เงินค่าทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ เฉพาะที่ดินที่ต้องเวนคืนและอสังหาริมทรัพย์อื่นบนที่ดินที่ต้องเวนคืน

30. ประโยชน์ที่ได้จากการจำหน่ายตั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ตามมาตรา 40(4)(ก) แห่งประมวลรัษฎากรและผู้รับมิใช่เป็นผู้ทรงคนแรกหรือประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้นกู้หรือพันธบัตรตามมาตรา 40(4)(ช) แห่งประมวลรัษฎากร

31. เงินได้ที่ผู้เชี่ยวชาญของประชาคมยุโรปที่เป็นคนต่างด้าวและไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยได้รับเนื่องจากการเข้ามาทำงานในประเทศไทย ภายใต้โครงการความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับจากประชาคมยุโรป

32. (ยกเลิก)

(18) รางวัลสลากบำรุงกาชาดไทย เงินได้จากการขายหรือส่วนลดจากการซื้อสลากบำรุงกาชาดไทย

(19) ดอกเบี้ยที่ได้รับตามมาตรา 4 ทศ

(20) ยกเลิก

(21) ยกเลิก

(22) ยกเลิก

(23) เงินได้จากการขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวม

(24) เงินได้จากกองทุนรวม

(25) เงินประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนได้รับจากกองทุนประกันสังคม ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม"

2. ยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกา

(1) บุคคลตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ตามสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ (ฉบับที่ 9 พ.ศ.2499)

(2) องค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติและเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การ หรือทบวงการดังกล่าว ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในประเทศไทยเมื่อประเทศไทยมีข้อผูกพันให้ยกเว้นตามอนุสัญญาหรือความตกลง

(3) สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุล บุคคลในคณะทูต บุคคลในคณะกงสุล และบุคคลที่ถือว่าอยู่ในคณะทูตตามความตกลง ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน

3. ยกเว้นตามคำสั่งกรมสรรพากร

คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป.9/2528 เรื่อง การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์กรณีที่ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ และกรณีที่เจ้าพนักงานประเมินไม่ต้องกำหนดราคาขาย ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ดังต่อไปนี้ ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีเงินได้

(1) การโอนโดยทางมรดกซึ่งกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ทายาท ไม่ว่าจะเป็นทายาทโดยธรรม หรือทายาทโดยพินัยกรรม

(2) การโอนกรรมสิทธิ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตนเองโดยไม่มีค่าตอบแทน บุตรชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรม

(3) การโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ อันเป็นมรดกหรือที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หาที่ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล หรือเมืองพัทยา หรือการปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ทั้งนี้เฉพาะการโอนในส่วนที่ไม่เกิน 200,000 บาท ตลอดปีภาษีนั้น

(4) การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจที่มิใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลโดยไม่มีค่าตอบแทน

(5) การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์กับส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่มิใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะในกรณีที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้นมิได้มีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นอย่างอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์ที่แลกเปลี่ยนนั้น

(6) การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจที่มิใช่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะในกรณีที่ส่วนราชการ เฉพาะกรณีที่ผู้โอนได้รับค่าตอบแทนเป็นสิทธิในการใช้ทรัพย์สินที่โอนนั้นเพื่อกิจการผลิตสินค้าของตนเอง

(7) การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ในกรณีที่มีบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์อันเป็นผลให้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์นั้น ได้โอนหรือตกมาเป็นของเจ้าหน้าที่หรือของรัฐบาล หรือของหน่วยงานของรัฐบาลหรือของ

องค์การของรัฐบาลตามกฎหมายนั้นๆ ก่อนวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2525 ไม่ว่าจะได้มีการจ่ายหรือรับค่าตอบแทนเมื่อใด

(8) กรณีรัฐบาล องค์การของรัฐบาล เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่อยู่ในบังคับต้องเสียภาษีเงินได้ เช่น สหกรณ์ และหรือองค์การสถานสาธารณกุศล สถานพยาบาลและสถานศึกษา ตามมาตรา 47(7)(ข) แห่งประมวลรัษฎากรเป็นผู้โอนกรรมสิทธิ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่

(9) กรณีสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ต้องตกไปเป็นของบุคคลอื่นตามมาตรา 1367 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือโดยการถูกแย่งการครอบครองและมิได้ฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองนั้น ภายในปีหนึ่งนับแต่เวลาถูกแย่งการครอบครองตามมาตรา 1375 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือโดยการสละเจตนาครอบครอง หรือไม่ยึดถืออสังหาริมทรัพย์นั้นต่อไป ซึ่งเป็นเหตุให้การครอบครองสิ้นสุดลงตามมาตรา 1377 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าของสิทธิครอบครองเดิมไม่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีเงินได้

อสังหาริมทรัพย์ที่บุคคลอื่นได้สิทธิครอบครองไปตามวรรคหนึ่ง เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ผู้ได้สิทธิครอบครองจะต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้ตามปกติ

(10) กรณีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ต้องตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นโดยการครอบครองปรปักษ์ตามมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าของกรรมสิทธิ์เดิมไม่อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีเงินได้

อสังหาริมทรัพย์ที่ได้เป็นกรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรปักษ์ตามวรรคหนึ่ง เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ของผู้ได้กรรมสิทธิ์ซึ่งต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้ตามปกติ

(11) การแบ่งสินสมรสที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาของแต่ละฝ่ายเท่ากัน ไม่ถือเป็นการ "ขาย" ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

(12) การแก้ไขหรือการเพิ่มเติมชื่อคู่สมรส ในเอกสารสิทธิเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นสินสมรสไม่ถือเป็นการ "ขาย" ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

(13) กรณีครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ใกล้เคียงกันเนื้อที่เท่ากัน แต่ถือโฉนดที่ดินไว้ผิดสับเปลี่ยนกันเมื่อได้ขอให้เจ้าพนักงานที่ดินแก้ไขชื่อในโฉนดให้เป็นการถูกต้องแล้วโดยมิได้มีเจตนาแลกเปลี่ยนที่ดินกัน ไม่ถือเป็นการ "ขาย" ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

(14) กรณีการไถ่ถอนการขายฝากอสังหาริมทรัพย์ภายในกำหนดเวลาการไถ่ถอน ดังกล่าวไม่ถือเป็นการ "ขาย" ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร แต่ผู้รับซื้อฝากซึ่งได้รับสินไถ่คงมีหน้าที่ต้องนำเงินสินไถ่ไปคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามปกติ

(15) กรณีปรากหลักฐานชัดแจ้งว่าเป็นตัวแทนถือกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์แทนตัวการ เมื่อตัวแทนจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์คืนให้แก่ตัวการโดยไม่ได้รับเงิน หรือประโยชน์อื่นใดเป็นการตอบแทนการโอนดังกล่าวไม่ถือเป็นการ "ขาย" ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

ข้อ 2 การโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ในกรณีดังต่อไปนี้ เจ้าพนักงานไม่ต้องกำหนดราคาขายหรือกำหนดจำนวนเงินเพิ่มขึ้น ตามมาตรา 49 ทวิและมาตรา 123 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

(1) กรณีการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยการขายให้แก่ส่วนราชการ องค์การของรัฐบาลตามความในมาตรา 2 แห่งประมวลรัษฎากร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจ ให้ถือว่าจำนวนเงินที่ผู้จ่ายเงินดังกล่าวจ่ายนั้นเป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์นั้นตามปกติแล้ว

(2) ในกรณีการขายทอดตลอดอสังหาริมทรัพย์ซึ่งส่วนราชการ หรือหน่วยงานตามที่กล่าวใน (1) เป็นผู้ทอดตลาดให้ถือว่าจำนวนเงินค่าขายตอดตลาดนั้นเป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับจากการขายอสังหาริมทรัพย์นั้นตามปกติแล้ว

(3) ในกรณีทีมีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งถือเป็นการ "ขาย" ตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากรให้ถือว่าจำนวนเงินค่าทดแทนจากการเวนคืนดังกล่าวเป็นเงินได้พึงประเมินที่ได้รับจากการขายอสังหาริมทรัพย์ตามปกติแล้ว

4.8 การหักค่าใช้จ่าย

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะคิดจากฐานเงินได้สุทธิ ซึ่งความหมายของเงินได้สุทธิ คือ เงินได้ที่ต้องนำมาคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยการนำเงินได้แต่ละประเภทที่ต้องเสียภาษีหักออกด้วยค่าใช้จ่ายสำหรับเงินได้แต่ละประเภท และหักค่าลดหย่อนต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด ผลลัพธ์ได้คือ เงินได้สุทธิ ซึ่งจะนำไปคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อไป

ผู้มีเงินได้พึงประเมินซึ่งได้รับเงินได้มาย่อมมีค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายออกไป เสมือนกับการขายสินค้ามีรายได้เข้ามาต้องมีต้นทุนคือ รายจ่ายนั่นเอง ผู้มีเงินได้พึงประเมินย่อมต้องมีรายจ่ายเพื่อให้ได้เงินได้เข้ามาหรือเป็นรายจ่ายเพื่อการประทังชีวิตก็ตาม

ประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้ผู้มีเงินได้ สามารถนำค่าใช้จ่ายมาหักออกจากเงินได้พึงประเมินตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ตามประเภทของเงินได้พึงประเมิน ซึ่งประมวลรัษฎากรกำหนดวิธีการหักค่าใช้จ่ายไว้ 2 วิธี คือ

1. การหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา เป็นการหักค่าใช้จ่ายในอัตราที่แน่นอนโดยกำหนดเป็นร้อยละของเงินได้พึงประเมิน

2. การหักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร เป็นการหักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควรแห่งกรณีที่ได้จ่ายจริง ซึ่งผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานเกี่ยวกับรายจ่ายนั้น ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและเป็นรายจ่ายที่กฎหมายอนุญาตให้ค่าใช้จ่ายจะจ่ายได้

เงินได้พึงประเมินบางประเภทคิดค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้เพียงอย่างเดียว เงินได้พึงประเมินบางประเภทคิดค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร ซึ่งถ้าผู้มีเงินได้เลือกค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร จะต้องแสดงหลักฐานค่าใช้จ่ายต่อเจ้าพนักงานประเมินเพื่อตรวจสอบว่าถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ ถ้าเลือกคิดค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร แต่ค่าใช้จ่ายที่พิสูจน์ได้น้อยกว่าการคิดแบบเหมาแล้ว จะกลับไปเลือกหักค่าใช้จ่ายแบบเป็นการเหมาไม่ได้

ประมวลรัษฎากรกำหนดให้เงินได้พึงประเมินแต่ละประเภท หักค่าใช้จ่ายได้ดังนี้

1. **เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2**

"มาตรา 42 ทวิ เงินได้พึงประเมินตามความในมาตรา 40(1) และ (2) ยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท

ในกรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ตามวรรคหนึ่ง และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่ง"

(1) เงินได้ประเภทที่ 1 และ 2 รวมกัน กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้เพียงวิธีเดียว โดยหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ซึ่งถ้าค่าใช้จ่ายที่คำนวณได้เกิน 60,000 บาท ก็ให้หักค่าใช้จ่ายได้เพียง 60,000 บาท

(2) กรณีผู้มีเงินได้มีสามีหรือภริยาโดยต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี มาตรา 57 ตรี และมาตรา 42 ทวิ เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) รวมกับ 40(2) ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท (มาตรา 42 ทวิ วรรค 2) และให้ถือเอาเงินได้พึงประเมินของภริยาเป็นเงินได้ของสามีและให้สามีมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นรายการและเสียภาษี (มาตรา 57 ตรี) ถ้าภริยามีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ไม่ว่าจะมีเงินได้พึงประเมินอื่นด้วยหรือไม่ ภริยาจะแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีเฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา40(1) โดยมิให้ถือว่าเป็นเงินได้ของสามีก็ได้ (มาตรา 57 เบญจ)

กรณีภริยาแยกยื่นภาษีต่างหากจากสามี ภริยาจะนำเงินได้ตามมาตรา 40(1) เป็นเงินได้พึงประเมินในนามของภริยา ส่วนเงินได้ตามมาตรา 40(2) ถึง (8) จะนำไปเป็นเงินได้ของสามี ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่หักเป็นการเหมาของมาตรา 40(1) และ (2) ก็ยังคงหักได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท นั้น เป็นค่าใช้จ่ายที่หักจากเงินจากเงินได้พึงประเมินจากเงินได้ 2 ส่วน คือ เงินได้ตามมาตรา 40(1) ส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งหักจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) จึงต้องเฉลี่ยค่าใช้จ่ายออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) ของภริยานำไปเป็นเงินได้พึงประเมินของสามีและให้เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินส่วนนี้เป็นค่าใช้จ่ายของสามี ส่วนเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) เป็นเงินได้พึงประเมินของภริยา และค่าใช้จ่ายที่เฉลี่ยได้จากเงินได้พึงประเมินส่วนนี้เป็นค่าใช้จ่ายที่ภริยาจะหักไว้ได้

ตัวอย่างที่ 1

การคำนวณแบ่งเฉลี่ยค่าใช้จ่ายตามมาตรา 40(1) และ 40(2)

นาง ข. มีเงินเดือนๆ ละ 10,000 บาท ในระหว่างปีภาษี ได้รับค่านายหน้าจากการขายที่ดิน 40,000 บาท นาง ข. ประสงค์จะแยกยื่นเสียภาษีต่างหากจากสามี จะคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการแยกยื่นเสียภาษีดังนี้

วิธีการคำนวณ

เงินเดือนตลอดทั้งปี (มาตรา 40(1)) (10,000x12)		120,000
ค่านายหน้า (มาตรา 40(2))		40,000
เงินได้พึงประเมิน		160,000
หักค่าใช้จ่ายได้ 160,000x40% = 64,000 บาทแต่หักได้ไม่เกิน 60,000 บาท		
เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของค่านายหน้า (มาตรา 40(2))		
เงินได้พึงประเมิน	160,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	60,000
ค่านายหน้า	40,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	60,000 x 40,000
		160,000
ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในส่วนของค่านายหน้าหักค่าใช้จ่ายได้		15,000 บาท

เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของเงินเดือน (มาตรา 40(1))

เงินได้พึงประเมิน	160,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	60,000
เงินเดือน	120,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	60,000 x 120,000 / 160,000

ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในส่วนของเงินเดือนหักค่าใช้จ่ายได้ 45,000 บาท

หรืออาจคำนวณโดย 60,000 - 15000 = 45,000 บาทก็ได้เช่นกัน

นาง ข. สามารถหักค่าใช้จ่ายในส่วนของดนกรณีแยกยื่นได้เพียง 45,000 บาท ค่านายหน้าซึ่งต้องนำไปรวมเป็นเงินได้พึงประเมินของสามีนั้น สามีจะหักค่าใช้จ่ายได้จากค่านายหน้าส่วนนี้เพิ่มเติมจากค่าใช้จ่ายในส่วนของสามีที่หักได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ที่หักได้อยู่แล้วเพิ่มเติมอีก 15,000 บาท โดยไม่ต้องพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายที่แบ่งเฉลี่ยจากภริยาไปรวมกับค่าใช้จ่ายในส่วนของสามีที่หักได้นั้นจะเกิน 60,000 บาทหรือไม่ ถ้ากรณีนี้สามีหักค่าใช้จ่ายส่วนของดน 60,000 บาท ค่าใช้จ่ายของนาง ข. แบ่งเฉลี่ยไปให้กับสามีอีก 15,000 บาท

ถ้าเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ของภริยาหักค่าใช้จ่ายไม่ถึง 60,000 บาท ค่าใช้จ่ายที่จะนำไปเฉลี่ยก็จะใช้ค่าใช้จ่ายที่ไม่ถึง 60,000 บาทนั้นไปคำนวณเช่นกัน

ตัวอย่างที่ 2

การแบ่งเฉลี่ยค่าใช้จ่ายของภริยา

นาง ข. มีเงินเดือนๆ ละ 6,000 บาท ในระหว่างปีภาษี ได้รับค่านายหน้าจากการขายที่ดิน 40,000 บาท นาง ข. ประสงค์จะแยกยื่นเสียภาษีด่างหากจากสามี จะคำนวณค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการแยกยื่นเสียภาษีดังนี้

วิธีการคำนวณ

เงินเดือนตลอดทั้งปี (มาตรา 40(1)) (6,000x12)	72,000
ค่านายหน้า (มาตรา 40(2))	40,000
เงินได้พึงประเมิน	112,000

หักค่าใช้จ่ายได้ 112,000x40% = 44,800 บาท

เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของค่านายหน้า (มาตรา 40(2))

เงินได้พึงประเมิน	112,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	44,800
ค่านายหน้า	40,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	44,800 x 40,000
		112,000
ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในส่วนของค่านายหน้าหักค่าใช้จ่ายได้		16,000 บาท

เฉลี่ยค่าใช้จ่ายของเงินเดือน (มาตรา 40(1))

เงินได้พึงประเมิน	112,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	44,800
เงินเดือน	72,000 บาท หักค่าใช้จ่ายได้	44,800 x 72,000
		112,000
ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในส่วนของเงินเดือนหักค่าใช้จ่ายได้		28,800 บาท

หรืออาจคำนวณโดย 44,800 - 16,000 = 28,800 บาทก็ได้เช่นกัน โดยค่าใช้จ่ายที่เฉลี่ยได้ของเงินได้ตามมาตรา 40(2) จะไปรวมกับค่าใช้จ่ายของสามี ส่วนค่าใช้จ่ายที่เฉลี่ยได้ของเงินได้ตามมาตรา 40(1) เป็นค่าใช้จ่ายที่ภริยาจะหักได้ในการแยกยื่นเสียภาษี

ตัวอย่างที่ 3

จากตัวอย่างที่ 1 นาย ก. ผู้เป็นสามีมีเงินเดือนๆ ละ 15,000 บาท ได้รับเบี้ยประชุมตลอดทั้งปี 20,000 บาท การคำนวณค่าใช้จ่ายที่นาย ก. จะหักได้ กรณีที่ภริยาแยกยื่นเสียภาษีต่างหากเป็นดังนี้

วิธีการคำนวณ		
เงินเดือนทั้งปี 15,000x12	180,000	
เบี้ยประชุม	20,000	200,000
ค่านายหน้า (นาง ข.)	40,000	240,000
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่าย (200,000x40% แต่ไม่เกิน 60,000)	60,000	
ค่าใช้จ่ายแบ่งเฉลี่ยค่านายหน้า	15,000	75,000
นาย ก. จะหักค่าใช้จ่ายได้รวมทั้งสิ้น 75,000 บาท		

ตัวอย่างที่ 4

จากตัวอย่างที่ 2 นาย ก. ผู้เป็นสามีมีเงินเดือนๆ ละ 10,000 บาท ได้รับเบี้ยประชุมตลอดทั้งปี 20,000 บาท การคำนวณค่าใช้จ่ายที่นาย ก. จะหักได้ กรณีที่ภริยาแยกยื่นเสียภาษีต่างหาก เป็นดังนี้

วิธีการคำนวณ		
เงินเดือนทั้งปี 10,000x12	120,000	
เบี้ยประชุม	20,000	140,000
ค่านายหน้า (นาง ข.)	40,000	160,000
หัก ค่าใช้จ่าย (140,000x40% แต่ไม่เกิน 60,000)	56,000	
ค่าใช้จ่ายแบ่งเฉลี่ยค่านายหน้า	16,000	72,000

นาย ก. จะหักค่าใช้จ่ายได้รวมทั้งสิ้น 72,000 บาท

(3) กรณีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และ 2 เป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียว เพราะเหตุออกจากงาน ซึ่งอาจจ่ายตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพหรืออื่นๆ ซึ่งพิจารณาได้ 2 หลักเกณฑ์คือ

ก. เงินได้คำนวณตามกฎหมายบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และ

ข. เงินได้คำนวณโดยวิธีอื่นนอกจากวิธีในข้อ ก.

ซึ่งวิธีทั้ง ก. และ ข. ต้องเป็นเงินได้ที่จ่ายให้เนื่องจากออกจากงานที่มีระยะเวลาทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับรายได้ (ฉบับที่ 45) ข้อ 2 (ก) เศษของปีถ้าถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ถือเป็นหนึ่งปี ถ้าไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ตัดทิ้ง (มาตรา 48 (5) วรรคท้าย)

ก. คำนวณตามกฎหมายบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

"มาตรา 48(5) ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีโดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ

(2) ก็ได้ สำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ซึ่งเป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ซึ่งได้คำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงาน และได้จ่ายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยให้นำเงินได้พึงประเมินดังกล่าวหักค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่ากับ 7,000 บาท คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน แต่ไม่เกินเงินได้พึงประเมิน เหลือเท่าใดให้หักค่าใช้จ่ายอีกร้อยละ 50 ของเงินที่เหลือนั้น แล้วคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้

ในกรณีเงินได้พึงประเมินดังกล่าวจ่ายในลักษณะเงินบำเหน็จจำนวนหนึ่งและเงินบำนาญอีกจำนวนหนึ่ง ให้ถือว่าเฉพาะเงินที่จ่ายในลักษณะเงินบำเหน็จเป็นเงินซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน และให้ลดค่าใช้จ่ายจำนวน 7,000 บาทลงเหลือ 3,500 บาท

จำนวนปีที่ทำงานตามวรรคหนึ่ง ในกรณีเงินบำเหน็จหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ทางราชการจ่าย ให้ถือจำนวนปีที่ใช้เป็นเกณฑ์คำนวณเงินบำเหน็จหรือเงินอื่นในลักษณะเดียวกันนั้นตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของทางราชการ

ในการคำนวณจำนวนปีที่ทำงาน นอกจากกรณีตามวรรคสามเศษของปี ถ้าถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ถือเป็นหนึ่งปี ถ้าไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ปัดทิ้ง

ถ้าภาษีเงินได้ที่เจ้าพนักงานประเมินได้ประเมินแล้วมีจำนวนต่ำกว่า 5 บาทเป็นอันไม่ต้องเรียกเก็บ"

การคำนวณค่าใช้จ่ายตามมาตรา 48(5) แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1) กรณีจ่ายเป็นบำเหน็จอย่างเดียว

เงินบำเหน็จนั้นเท่ากับเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน ซึ่งสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 7,000 บาทคูณจำนวนปีที่ทำงาน แต่จำนวนที่หักได้ต้องไม่เกินเงินได้พึงประเมิน นำเงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายส่วนนี้ เหลือเท่าใดหักค่าใช้จ่ายได้อีกร้อยละ 50 ของจำนวนเงินที่เหลือนั้น

ตัวอย่างที่ 5

นาย ก. ได้รับบำเหน็จ เนื่องจากเกษียณอายุราชการเป็นเงิน 250,000 บาท ซึ่งนาย ก. ทำงานมา 25 ปีได้รับเงินเดือนๆ สุดท้ายเดือนละ 10,000 บาท

วิธีการคำนวณ

เงินบำเหน็จทั้งสิ้น	250,000
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายส่วนแรก (7,000x25)	175,000
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายส่วนแรก	75,000
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายส่วนที่สอง (75,000x50%)	37,500

ค่าใช้จ่ายที่นำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้คือ 175,000 + 37,500 = 212,500 บาท

ดังนั้น เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว 250,000 - 212,500 = 37,500 บาท

2) กรณีจ่ายทั้งบำเหน็จและบำนาญ

ส่วนที่เป็นบำเหน็จหักค่าใช้จ่ายได้เหมือนกับ 1) เพียงแต่ลดค่าใช้จ่ายจำนวน 7,000 บาท เหลือ 3,500 บาท แต่วิธีการคำนวณยังคงเหมือน 1) (มาตรา 48(5) วรรคสอง)

สำหรับการรับเงินบำนาญ (เงินที่รับเป็นรายเดือน) อย่างเดียว ก็ถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(1)

ข. คำนวณตามกฎหมายอื่นนอกจาก ก.

การคำนวณค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินที่อยู่นอกเหนือจากเงินได้ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ หรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ มีวิธีการคำนวณตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 45) ข้อ 3(2) ดังนี้

"ข้อ 3(2) กรณีได้รับเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน นอกจากกรณีตามข้อ 1(ก) และหรือ (ข) ประเภทเดียวหรือหลายประเภทก็ตาม โดยจ่ายให้พร้อมกันหรือทยอยจ่ายให้แต่อยู่ในปีภาษีเดียวกัน หากเงินได้พึงประเมินนี้รวมกันแล้วไม่เกินกว่าจำนวนเงินเดือนสำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน ซึ่งเงินเดือนสำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายนี้จะต้องไม่เกินเงินเดือนถัวเฉลี่ยของ 12 เดือน สุดท้ายก่อนออกจากงาน

บวกด้วยร้อยละ 10 ของเงินเดือนถัวเฉลี่ยนั้น ให้นำเงินได้พึงประเมินดังกล่าวมาเลือกเสียภาษี โดยหักค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 48(5) แห่งประมวลรัษฎากร ได้ทั้งจำนวน

ในกรณีเงินได้ตามวรรคหนึ่งมีจำนวนเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้นำเงินได้พึงประเมินดังกล่าวมาเลือกเสียภาษีโดยหักค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 48(5) แห่งประมวลรัษฎากร ได้เฉพาะส่วนที่ไม่เกินกว่าจำนวนเงินเดือน สำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน ซึ่งเงินเดือนสำหรับระยะเวลาเต็มเดือนเดือนสุดท้ายนี้จะต้องไม่เกินเงินเดือนถัวเฉลี่ยของ 12 เดือนสุดท้าย ก่อนออกจากงานบวกด้วยร้อยละ 10 ของเงินเดือนถัวเฉลี่ยนั้น"

การหักค่าใช้จ่ายเหมือนกรณีจ่ายบำเหน็จอย่างเดียวใน ก.หักค่าใช้จ่ายได้เท่ากับ 7,000 บาท คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน แต่จำนวนที่หักได้ต้องไม่เกินเงินได้พึงประเมิน นำเงินได้หักด้วยค่าใช้จ่ายส่วนนี้ เหลือเท่าใดหักค่าใช้จ่ายได้อีกร้อยละ 50 ของเงินที่เหลือนั้น มาตรา 48(5)

ตัวอย่างที่ 6

นาย ก. ได้รับเงินเดือนจากบริษัทจำกัด ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน เดือนละ 12,000 บาท เดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม เดือนละ 15,000 บาท ลาออกจากงานในวันที่ 31 ธันวาคมของปีนั้น รวมระยะเวลาทำงานทั้งสิ้น 10 ปี ได้รับเงินสะสม 150,000 บาท

วิธีการคำนวณ

เงินได้พึงประเมินเฉลี่ย 12 เดือนสุดท้าย

[(12,000x6)+(15,000x6)]/12	13,500
ค่าเฉลี่ยเงินเดือนบวก 10% ของค่าเฉลี่ย (13,500x1.1)	14,850

เห็นได้ว่าเงินเดือนๆ สุดท้ายสูงกว่า 110% ของค่าเฉลี่ยเงินเดือน

ดังนั้นเงินได้ที่จะนำไปเป็นเกณฑ์ในการหักค่าใช้จ่ายคือ 14,850 บาท ซึ่งน้อยกว่าเงินเดือนๆ สุดท้าย

เงินได้พึงประเมิน (14,850xจำนวนปีที่ทำงาน)	148,500
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายส่วนแรก (7,000x10)	70,000
เงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายส่วนแรก	78,500
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายส่วนที่สอง (78,500x50%)	39,250

ค่าใช้จ่ายที่นำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้คือ 70,000 + 39,250 = 109,250 บาท
ดังนั้น เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว 150,000 - 109,250 = 40,750 บาท

2. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3

"มาตรา 42 ตรี เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) เฉพาะที่เป็นค่าแห่งลิขสิทธิ์ ยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 แต่ต้องไม่เกิน 60,000 บาท

ในกรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ตามวรรคหนึ่ง และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่ง"

เงินได้ประเภทที่ 3 นี้ เฉพาะเงินได้พึงประเมินที่เป็นค่าแห่งลิขสิทธิ์เท่านั้น กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาโดยวิธีเดียวในอัตราร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ส่วนเงินได้อื่นๆ กฎหมายไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่าย

มาตรา 42 ตรี วรรคสอง กรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้จากค่าลิขสิทธิ์ กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายของค่านายหน้าของสามีเป็นการเหมาร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท และยอมให้หักค่าใช้จ่ายของค่านายหน้าของภริยาเป็นการเหมาร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ต่างหากจากค่าลิขสิทธิ์ของสามี

ถึงแม้ว่าภริยาจะแยกยื่นเสียภาษีเอง เงินได้ที่เกิดจากค่าลิขสิทธิ์ของภริยาต้องนำไปเป็นเงินได้พึงประเมินของสามี สามีก็สามารถนำเงินได้จากค่าลิขสิทธิ์ของภริยาหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ต่างหากจากค่าลิขสิทธิ์ของสามี ถ้าสามีมีเงินได้จากค่าลิขสิทธิ์ของตนเองด้วย

3. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4

กฎหมายไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

4. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5

พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายของ

เงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40(5) ดังนี้

ก. หักค่าใช้จ่ายได้ตามจำเป็นและสมควร (มาตรา 5 วรรคสอง) หรือ

ข. หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาในอัตราดังต่อไปนี้ (มาตรา 5)

"(1) การให้เช่าทรัพย์สิน

(ก) ถ้าเป็นบ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือแพ ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 30 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้ให้เช่าเดิมหรือ ผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี

(ข) ถ้าเป็นที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 20 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียไปให้แก่ผู้ให้เช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าช่วง แล้วแต่กรณี

(ค) ถ้าเป็นที่ดินที่มิได้ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 15 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียไปให้แก่ผู้ให้เช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าช่วง แล้วแต่กรณี

(ง) ถ้าเป็นยานพาหนะ ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 30 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียไปให้แก่ผู้ให้เช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าช่วง แล้วแต่กรณี

(จ) ถ้าเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 10 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียไปให้แก่ผู้ให้เช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าช่วง แล้วแต่กรณี

เว้นแต่ผู้มีเงินได้ตาม (ก) ถึง (จ) จะแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้น ก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสม

ควร ทั้งนี้ให้นำมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2502 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้นปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์

(2) การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 20

(3) การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์ที่ซื้อขายนั้นโดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 20"

ตัวอย่างที่7

การให้เช่าช่วง

นาย ก. เช่าบ้านจากนาง ข. ในราคาค่าเช่า 10,000 บาทต่อเดือน(120,000 บาทต่อปี) แต่นาย ก. นำบ้านหลังนี้ไปให้นาย ค. เช่าต่อในราคา 14,000 บาทต่อเดือน

วิธีการคำนวณ

นาง ข.

เงินได้พึงประเมินจากค่าเช่า	120,000
หัก ค่าใช้จ่ายได้ตลอดทั้งปี (120,000x30%)	36,000
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย	84,000

นาย ก.

เงินได้พึงประเมินจากการให้เช่าช่วง	168,000
หัก ค่าเช่าที่จ่ายให้นาง ข.	120,000
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย	48,000

สัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่า

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาเช่าทรัพย์ไว้ดังนี้

"มาตรา 537 อันว่าเช่าทรัพย์สินนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้ให้เช่า ตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้เช่า ได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัด และผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น"

แต่มีสัญญาเช่าอีกชนิดหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย สัญญานี้เป็นสัญญาซึ่งเกิดขึ้นใหม่ มิใช่เป็นการบัญญัติกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติ แต่เกิดขึ้นโดยฝ่ายตุลาการ (ปี พ.ศ. 2488 ศาลฎีกาโดยคำพิพากษาฎีกาที่ 172/2488 ได้วินิจฉัยว่า การที่ผู้ให้เช่าทำสัญญากับผู้เช่า โดยยอมให้ผู้เช่ารื้อตึกแถวแล้วสร้างใหม่ด้วยทุนทรัพย์ของผู้เช่า และว่าเมื่อทำเสร็จแล้วผู้ให้เช่ายอมให้ผู้เช่าเช่าต่อไปอีก 15 ปีในอัตราค่าเช่าเดิม ดังนี้เป็นสัญญาต่างตอบแทนในทางทรัพย์สิน) สัญญาที่มีค่าตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่านี้มีผู้เรียกชื่อไว้ต่างๆ กัน เช่นเรียกว่า สัญญาต่างตอบแทนในทางทรัพย์สิน สัญญาที่มีค่าตอบแทนอย่างยิ่ง หรือสัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา

สัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่า ได้แก่ สัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์ซึ่งผู้เช่าได้ให้ค่าตอบแทนแก่ผู้ให้เช่านอกเหนือไปจากค่าเช่า ในลักษณะเป็นการปลูกสร้างอาคารแล้วยกกรรมสิทธิให้แก่เจ้าของที่ดิน เป็นต้น ความจริงสัญญาเช่าเป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างหนึ่งกล่าวคือ ผู้ให้เช่ายอมให้ผู้เช่าได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สิน ส่วนผู้เช่าก็ตกลงชำระค่าเช่าให้แก่ผู้ให้เช่าเป็นการตอบแทนกัน แต่มีคดีที่ขึ้นสู่ศาลหลายคดี ซึ่งศาลเห็นว่าหากจะบังคับตามกฎหมายลักษณะเช่าทรัพย์โดยเคร่งครัดแล้ว ผู้เช่าจะมิได้รับความเป็นธรรม ทั้งๆที่ผู้เช่าได้ให้ค่าตอบแทนบางอย่างให้แก่ผู้ให้เช่านอกเหนือไปกว่าค่าเช่า

ดังนั้น ประโยชน์ที่ผู้ให้เช่าได้รับจากสัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่านี้ เช่น อาคารหรือโรงเรือน เป็นต้น ต้องนำมาคิดเป็นเงินได้พึงประเมิน โดยคำนวณมูลค่าของอาคารหรือโรงเรือนดังกล่าวตามจำนวนปีแห่งอายุการเช่าในสัญญาการเช่า ซึ่งเงินได้พึงประเมินจะเป็นอัตราร้อยละของมูลค่าของอาคารหรือโรงเรือน ดังนี้ (คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ป.1/2526)

อายุ(ปี)แห่งการเช่า	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
อัตราร้อยละของมูลค่าอาคาร	95.0	90.2	85.7	81.4	77.4	73.5	69.8	66.3	63.0	59.9

อายุ(ปี)แห่งการเช่า	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20 ขึ้นไป
อัตราร้อยละของมูลค่าอาคาร	56.9	54.0	51.3	48.8	46.4	44.4	48.1	39.7	37.7	35.8

การตีราคามูลค่าของอาคารหรือโรงเรือน ให้ใช้ราคาหรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้น ตามมาตรา 9 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร

ตัวอย่างที่8

ผู้เช่าปลูกอาคารบนที่ดินของผู้ให้เช่าและยกกรรมสิทธิ์ในอาคารหลังนั้นให้แก่ผู้ให้เช่า ตีราคาได้ 2,000,000 บาท สัญญาเช่ามีกำหนดระยะเวลา 15 ปีนับแต่วันมอบกรรมสิทธิ์ในอาคารให้แก่ผู้ให้เช่า

วิธีการคำนวณ

จำนวนปีแห่งอายุการเช่า 15 ปี อัตราร้อยละของมูลค่าอาคารเป็น 46.4 ดังนั้น เงินได้พึงประเมินของเจ้าของที่ดิน 2,000,000x46.4% ซึ่งเท่ากับ 928,000 บาท

4. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6

เงินได้พึงประเมินอันเป็นเงินได้จากวิชาชีพต่างๆ พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40(6) ดังนี้

"มาตรา 6 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496 ยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ดังต่อไปนี้

(1) เงินได้จากวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลป ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 60

(2) เงินได้จากวิชาชีพอิสระนอกจาก (1) ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 30 เว้นแต่ผู้มีเงินได้ตาม (1) หรือ (2) จะแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินแพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้น ก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้ง นี้ให้นำมาตรา 65 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2517 และมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2502 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้น ปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์"

นั่นคือ

1. เงินได้จากวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลป หักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 60

2. เงินได้จากวิชาชีพอื่นนอกจากการประกอบโรคศิลป หักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 30

5. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7) ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระเป็นส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40(7) ดังนี้

"มาตรา 7 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496 ยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 70 เว้นแต่ผู้มีเงินได้จะแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้น ก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 65 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2517 และมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2502 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้น ปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์"

นั่นคือ กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ 2 วิธี คือ

ก. หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาในอัตราร้อยละ 70 หรือ

ข. หักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควร แต่ผู้มีเงินได้ต้องแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้น ก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร โดยค่าใช้จ่ายที่หักได้นั้นจะต้องเป็นค่าใช้จ่ายที่กฎหมายยอมให้หักเป็นค่าใช้จ่ายได้ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งจะได้ศึกษาต่อไปในภาษีเงินได้นิติบุคคล แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้น ปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์

7. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8

เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) ได้แก่เงินได้จากธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง และอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในมาตรา 40(1) ถึง 40(7) พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2502 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การหักค่าใช้จ่ายของเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40(8) ดังนี้

"มาตรา 8 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496 ยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาดังต่อไปนี้

(1) การเก็บค่าตั๋วหรือค่าเกมจากการพนัน การแข่งขันหรือการเล่นต่างๆ	*ร้อยละ 65*
(2) ค่าถ่าย ล้าง อัด หรือขยายรูป ภาพยนตร์ รวมทั้ง การขายส่วนประกอบ	*ร้อยละ 70*
(3) การทำกิจการคานเรือ อู่เรือ หรือซ่อมเรือที่มิใช่ซ่อมเครื่องจักรเครื่องกล	*ร้อยละ 70*
(4) การทำรองเท้า และเครื่องหนังแท้ หรือหนังเทียม รวมทั้งการขายส่วนประกอบ	*ร้อยละ 70*

(5) การตัด เย็บ ถัก ปักเสื้อผ้า หรือสิ่งอื่น ๆ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 70

(6) การทำ ตกแต่ง หรือซ่อมแซมเครื่องเรือน รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 70

(7) การทำกิจการโรงแรมหรือภัตตาคาร หรือการปรุงอาหาร หรือเครื่องดื่มจำหน่าย ร้อยละ 70

(8) การตัด ตัด แต่งผม หรือตกแต่งร่างกาย ร้อยละ 70

(9) การทำสบู่ แชมพู หรือเครื่องสำอาง ร้อยละ 70

(10) การทำวรรณกรรม ร้อยละ 75

(11) การค้าเครื่องเงิน ทอง นาก เพชร พลอย หรืออัญมณีต่าง ๆ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 75

(12) การทำกิจการสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล เฉพาะที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน รวมทั้งการรักษาพยาบาลและการจำหน่ายยา ร้อยละ 75

(13) การโม่หรือย่อยหิน ร้อยละ 75

(14) การทำป่าไม้ ส่วนยาง หรือไม้ยืนต้น ร้อยละ 80

(15) การขนส่ง หรือรับจ้างด้วยยานพาหนะ ร้อยละ 80

(16) การทำบล็อก และตรา การรับพิมพ์ หรือเย็บสมุด เอกสาร รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 80

(17) การทำเหมืองแร่ ร้อยละ 80

(18) การทำเครื่องดื่มตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเครื่องดื่ม ร้อยละ 80

(19) การทำเครื่องกระเบื้อง เครื่องเคลือบ เครื่องซีเมนต์ หรือดินเผา ร้อยละ 80

(20) การทำหรือจำหน่ายกระแสไฟฟ้า ร้อยละ 80

(21) การทำน้ำแข็ง ร้อยละ 80

(22) การทำกาว แป้งเปียกหรือสิ่งที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน และการทำแป้งชนิดต่าง ๆ ที่มิใช่เครื่องสำอาง ร้อยละ 80

(23) การทำลูกโป่ง เครื่องแก้ว เครื่องพลาสติก หรือเครื่องยางสำเร็จรูป ร้อยละ 80

(24) การซักรีด หรือย้อมสี ร้อยละ 80

(25) การขายของนอกจากที่ระบุไว้ในข้ออื่นซึ่งผู้ขายมิได้เป็นผู้ผลิต ร้อยละ 80

(26) รางวัลที่เจ้าของม้าได้จากการส่งม้าเข้าแข่ง ร้อยละ 80

(27) การรับสินไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝากหรือการได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินโดยเด็ดขาดจากการขายฝาก ร้อยละ 85

(28) การรมยาง การทำยางแผ่น หรือยางอย่างอื่นที่มิใช่ยางสำเร็จรูป	ร้อยละ 85
(29) การฟอกหนัง	ร้อยละ 85
(30) การทำน้ำตาลหรือน้ำเหลืองของน้ำตาล	ร้อยละ 85
(31) การจับสัตว์น้ำ	ร้อยละ 85
(32) การทำกิจการโรงเลื่อย	ร้อยละ 85
(33) การกลั่นหรือหีบน้ำมัน	ร้อยละ 85
(34) การให้เช่าซื้อสังหาริมทรัพย์ที่ไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 40(5) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2502	ร้อยละ 85
(35) การทำกิจการโรงสีข้าว	ร้อยละ 85
(36) การทำเกษตรกรรมประเภทไม้ล้มลุกและธัญชาติ	ร้อยละ 85
(37) การอบหรือบ่มใบยาสูบ	ร้อยละ 85
(38) การเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด รวมทั้งการขายวัตถุพลอยได้	ร้อยละ 85
(39) การฆ่าสัตว์จำหน่าย รวมทั้งการขายวัตถุพลอยได้	ร้อยละ 85
(40) การทำนาเกลือ	ร้อยละ 85
(41) การขายเรือกำปั่นหรือเรือมีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟหรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป หรือแพ	ร้อยละ 85
(42) การขายที่ดินเงินผ่อนหรือการให้เช่าซื้อที่ดิน	ร้อยละ 61
(43) การแสดงของนักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยุหรือโทรทัศน์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดงเพื่อความบันเทิงใด ๆ	
(ก) สำหรับเงินได้ส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	ร้อยละ 60
(ข) สำหรับเงินได้ส่วนที่เกิน 300,000 บาท	ร้อยละ 40
การหักค่าใช้จ่ายตาม (ก) และ (ข) รวมกันต้องไม่เกิน 600,000 บาท	

เว้นแต่ผู้มีเงินได้จากกิจการตามที่ระบุไว้ในวรรคหนึ่ง แสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมินและพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้น ก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 65 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2517 และมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2502 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้น ปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้

ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์"

"มาตรา 8 ทวิ เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ.2496 ที่มิได้ระบุไว้ในมาตรา 8 ให้หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 65 ทวิและมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2502 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

ข้อสังเกต

1. การขอหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรสำหรับเงินได้ประเภทที่ 5 ถึงประเภทที่ 8 ดังกล่าวมาข้างต้นนั้น รายจ่ายที่จะนำมาหักเป็นค่าใช้จ่าได้ต้องมีลักษณะดังนี้

(1) เป็นค่าใช้จ่ายตามปกติ มีความเกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจแต่ละประเภทหรือต่อเงินได้แต่ละชนิด

(2) เป็นจำนวนที่สมควรและเหมาะสมแก่กิจการ

(3) ไม่เป็นรายจ่ายที่กฎหมายห้ามมิให้หักเป็นรายจ่าย ซึ่งมีหลักเกณฑ์อยู่ในมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

(4) ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานการหักค่าใช้จ่ายพร้อมที่จะให้เจ้าพนักงานตรวจสอบได้

2. การเลือกขอหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรนี้ ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกปฏิบัติได้ว่า ปีใดจะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา หรือปีใดจะหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรก็ได้ นอกจากนี้ในปีภาษีเดียวกันเอง ผู้มีเงินได้ยังอาจหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับเงินได้ประเภทหนึ่ง และหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรสำหรับเงินได้อีกประเภทหนึ่งได้ด้วย แต่เงินได้ประเภทและชนิดเดียวกัน หากเลือกหักค่าใช้จ่ายตามวิธีใดแล้ว จะต้องใช้วิธีเดียวกันสำหรับเงินได้ประเภทนั้นทั้งประเภท

3. เงินได้ประเภทที่ 8 กรณีขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร ผู้มีเงินได้อาจเลือกเสียภาษีโดยวิธีหักภาษี ณ ที่จ่ายแทนการนำไปรวมคำนวณกับเงินได้อื่นตามหลักทั่วไปก็ได้ ซึ่งจะทำให้สามารถประหยัดภาษีได้

4.7 การหักค่าลดหย่อน

ค่าลดหย่อน เป็นเงินที่กฎหมายกำหนดให้หักออกจากเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว กฎหมายให้มีการหักค่าลดหย่อนได้อีกเพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีตามสถานะของผู้มีเงินได้พึงประเมิน มาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร กำหนดให้หักค่าลดหย่อนไว้ดังนี้

"มาตรา 47 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แล้ว เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษี ให้หักลดหย่อนได้อีกดังต่อไปนี้

(1) ลดหย่อนให้สำหรับ

(ก) ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(ข) สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(ค) บุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ด้วย

(1) ที่เกิดก่อนหรือใน พ.ศ.2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมก่อน พ.ศ. 2522 คนละ 15,000 บาท

(2) ที่เกิดหลัง พ.ศ.2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมในหรือหลัง พ.ศ.2522 คนละ 15,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกินสามคน

ในกรณีผู้มีเงินได้มีบุตรทั้งตาม (1) และ (2) การหักลดหย่อนสำหรับบุตร ให้นำบุตรตาม (1) ทั้งหมดมาหักก่อน แล้วจึงนำบุตรตาม (2) มาหัก เว้นแต่ในกรณีผู้มีเงินได้มีบุตรตาม (1) ที่มีชีวิตอยู่รวมเป็นจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป จะนำบุตรตาม (2) มาหักไม่ได้ แต่ถ้าบุตรตาม (1) มีจำนวนไม่ถึงสามคน ให้นำบุตรตาม (2) มาหักได้ โดยเมื่อรวมกับบุตรตาม (1) แล้วต้องไม่เกินสามคน

การนับจำนวนบุตรให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตร โดยให้นับรวมทั้งบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับลดหย่อนด้วย

การหักลดหย่อนสำหรับบุตร ให้หักได้เฉพาะบุตรซึ่งมีอายุไม่เกินยี่สิบ

ห้าปีและยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษา หรือซึ่งเป็นผู้เยาว์หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ อันอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู แต่มิให้หักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าว ที่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป โดยเงินได้พึงประเมินนั้นไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 42

การหักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าว ให้หักได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักนั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่ และในกรณีบุตรบุญธรรมนั้น ให้หักค่าลดหย่อนในฐานะบุตรบุญธรรมได้แต่ฐานะเดียว

(ง) เบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้จ่ายไปในปีภาษีสำหรับการประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักร

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิต และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเบี้ยประกันที่จ่ายสำหรับประกันชีวิตของสามีหรือภริยานั้นตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่ง

(จ) ยกเลิกโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2534

(ฉ) บุตรของผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนตามเงื่อนไขใน (ค) และยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ให้หักลดหย่อนเพื่อการศึกษา ได้อีกคนละ 2,000 บาท

(ช) เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวงตามมาตรา 65 ตรี (2) ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามวรรคหนึ่งและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสะสมของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่ง

(ซ) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ผู้มีเงินได้จ่ายให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือนายจ้างสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อหรือสร้างอาคารอยู่อาศัยโดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้นตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี และประกาศใน

ราชกิจจานุเบกษา อาคารดังกล่าวให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดินด้วย

(ณ) เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ตามจำนวนที่จ่ายจริง

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งเป็นผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมตามวรรคหนึ่ง และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีให้หักลดหย่อนได้ด้วย สำหรับเงินสมทบของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมดังกล่าวตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่ง

(2) ในกรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีการหักลดหย่อนตาม (1)(ก) และ (ข) ให้หักลดหย่อนรวมกันได้ 60,000 บาท แต่ถ้าความเป็นสามีภริยามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนตาม (1) (ก) และสำหรับการหักลดหย่อนตาม (ค) (ฉ) และ (ซ) ให้ต่างฝ่ายต่างหักได้กึ่งหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกรณี

(3) ในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย การหักลดหย่อนตาม (1)(ข) (ค) และ (ฉ) ให้หักได้เฉพาะสามีหรือภริยาและบุตรที่อยู่ในประเทศไทย

(4) ในกรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

(5) ในกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดก ให้หักลดหย่อนได้ 30,000 บาท

(6) ในกรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล ให้หักลดหย่อนตาม (1)(ก) สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคน ซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท

(7) เมื่อได้หักลดหย่อนตาม (1) (2) (3) (4) (5) หรือ (6) แล้วเหลือเท่าใดให้หักลดหย่อนได้อีกสำหรับเงินบริจาคดังต่อไปนี้ โดยให้หักได้เท่าจำนวนที่บริจาค แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือนั้น

(ก) เงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาของทางราชการ

(ข) เงินที่บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์การ หรือสถานสาธารณกุศล หรือแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาอื่นนอกจากที่กล่าวใน (ก) ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา"

สำหรับการลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย มีประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 86) ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นไป เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ การหักลดหย่อนสำหรับ

ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร มีสาระสำคัญ ดังนี้

"ข้อ 2 การหักลดหย่อนสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากร ให้หักค่าลดหย่อนได้ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินผู้ประกอบการในราชอาณาจักรดังต่อไปนี้

(ก) ธนาคาร

(ข) บริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

(ค) บริษัทประกันชีวิต

(ง) สหกรณ์

(จ) นายจ้าง ซึ่งมีระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนที่จัดสรรไว้เพื่อสวัสดิการแก่ลูกจ้าง

(ฉ) บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย ตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

(2) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามสัญญาการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ อาคาร อาคารพร้อมที่ดิน หรือห้องชุดในอาคารชุด หรือเพื่อสร้างอาคารใช้อยู่อาศัยบนที่ดินของตนเอง หรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิครรอบครอง

(3) ต้องจำนองอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุด หรืออาคารพร้อมที่ดินเป็นประกันการกู้ยืมเงินนั้น โดยมีระยะเวลาการจำนองตามระยะเวลาการกู้ยืม

(4) ต้องใช้อาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัย โดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในปีที่ขอหักลดหย่อน แต่ไม่รวมถึงกรณีลูกจ้างซึ่งถูกนายจ้างสั่งให้ไปปฏิบัติงานของนายจ้าง ณ ต่างถิ่นเป็นประจำหรือกรณีอาคารหรือห้องชุดดังกล่าวเกิดอัคคีภัย ภัยธรรมชาติหรือภัยอันเกิดจากเหตุอื่น ทั้งนี้ เฉพาะที่มิใช่ความผิดของผู้มีเงินได้ จนไม่อาจใช้อาคารชุดหรือห้องชุดนั้นอยู่อาศัยได้

(5) กรณีผู้มีเงินได้มีอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัยในปีที่ขอหักลดหย่อนเกินกว่า 1 แห่ง ให้หักลดหย่อนได้ทุกแห่งสำหรับอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3)

(6) ให้หักลดหย่อนได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักลดหย่อนได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่

(7) กรณีผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันกู้ยืมให้หักลดหย่อนได้ทุกคนโดยเฉลี่ยค่าลดหย่อนตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้ แต่รวมกันต้องไม่เกินจำนวนที่จ่ายจริงและไม่เกิน 10,000 บาท

(8) กรณีสามีภริยาร่วมกันกู้ยืมโดยสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียวให้หักลดหย่อนสำหรับผู้มีเงินได้เต็มจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(9) กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกันให้ยังคงหักลดหย่อนได้ดังนี้

(ก) ถ้าความเป็นสามีภริยามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อนให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(ข) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดภาษีที่ขอหักลดหย่อนและภริยาไม่ใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้หักลดหย่อนรวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(ค) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อนและภริยาใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้กึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริงแต่รวมกันไม่เกิน 10,000 บาท

(10) กรณีมีการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระหว่าง ผู้ให้กู้ตาม (1) ให้ยังคงหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

ข้อ 3 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามข้อ 2 ให้หมายความรวมถึงดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย หรือห้องชุดด้วย ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้ส่วนที่ไม่เกินกว่าหนี้ที่ค้างชำระนั้น

ข้อ 4 การหักลดหย่อนตามประกาศนี้ ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานจากเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมที่พิสูจน์ได้ว่าได้มีการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินด้วย"

และมีการยกเว้นภาษีเงินได้ โดยประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 87) ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 โดยให้ยกเลิกประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 84) และให้ใช้ฉบับที่ 87 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นไป เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่าย

เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้นตามข้อ 2(52) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร มีสาระสำคัญ ดังนี้

"ข้อ 2 การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ผู้มีเงินได้จ่ายให้แก่กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์เพื่อแก้ไขปัญหาระบบสถาบันการเงิน และกองทุนรวมเพื่อแก้ไขปัญหาในระบบสถาบันการเงินที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(2) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามสัญญากู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้ออาคาร อาคารพร้อมที่ดิน ซื้อห้องชุดในอาคารชุด หรือเพื่อสร้างอาคารใช้อยู่อาศัยบนที่ดินของตนเองหรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิครอบครอง

(3) ต้องจำนองอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุด หรืออาคารพร้อมที่ดินเป็นประกันการกู้ยืมเงินนั้น โดยมีระยะเวลาจำนองตามระยะเวลาการกู้ยืม

(4) ต้องใช้อาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัยโดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในปีที่ได้รับยกเว้นภาษีแต่ไม่รวมถึงกรณีลูกจ้างซึ่งถูกนายจ้างสั่งให้ไปปฏิบัติงานของนายจ้าง ณ ต่างถิ่นเป็นประจำหรือกรณีอาคารหรือห้องชุดดังกล่าวเกิดอัคคีภัย ภัยธรรมชาติ หรือภัยอันเกิดจากเหตุอื่น ทั้งนี้ เฉพาะที่มิใช่ความผิดของผู้มีเงินได้ จนไม่อาจใช้อาคารชุดหรือห้องชุดอยู่อาศัยได้

(5) กรณีผู้มีเงินได้มีอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัยในปีที่ได้ยกเว้นภาษีเกินกว่า 1 แห่งให้ได้รับยกเว้นภาษีได้ทุกแห่งสำหรับอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3)

(6) ให้ได้รับยกเว้นภาษีตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะได้รับยกเว้นภาษีนั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่

(7) กรณีผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันกู้ยืมให้ได้รับยกเว้นภาษีได้ทุกคนโดยการเฉลี่ยการได้รัยยกเว้นภาษีตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้ แต่รวมกันต้องไม่เกินจำนวนที่จ่ายจริงและไม่เกิน 50,000 บาท

(8) กรณีสามีภริยาร่วมกันกู้ยืมโดยสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียวให้ยกเว้นภาษีแก่ผู้มีเงินได้เต็มจำนวนตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท

(9) กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกันให้ยังคงได้รับยกเว้นภาษีดังนี้

(ก) ถ้าความเป็นสามีภริยามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท

(ข) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี และภริยาไม่ใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้ได้รับยกเว้นภาษีรวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท

(ค) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี และภริยาใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างได้รับยกเว้นภาษีได้กึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริงแต่รวมกันไม่เกิน 50,000 บาท

(10) กรณีมีการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระหว่างผู้ให้กู้ตาม (1) ให้คงได้รับยกเว้นภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท

ข้อ 3 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามข้อ 2 ให้หมายความรวมถึงดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย หรือห้องชุดด้วย ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยสำหรับเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้ส่วนที่ไม่เกินกว่าหนี้ที่ค้างชำระนั้น

ข้อ 4 การได้รับยกเว้นภาษีตามประกาศนี้ ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานจากเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมที่พิสูจน์ได้ว่าได้มีการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินด้วย

ข้อ 5 ในกรณีที่ผู้มีเงินได้เป็นผู้มีสิทธิหักลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากรและได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตาม (52) และหรือ (53) ของข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ให้ผู้มีเงินได้ได้รับลดหย่อนและได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่รวมกันต้องไม่เกิน 50,000 บาท

ข้อ 6 การได้รับยกเว้นภาษีตามประกาศนี้ ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีไปคำนวณหักจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว"

และมีการยกเว้นภาษีเงินได้ โดยประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 88) ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2543 บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2543 เป็นต้นไป เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้นตามข้อ 2 (53) แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร มีสาระสำคัญ ดังนี้

"ข้อ 1 การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืม ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินผู้ประกอบการในราชอาณาจักรดังต่อไปนี้

(ก) ธนาคาร

(ข) บริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการ ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

(ค) บริษัทประกันชีวิต

(ง) สหกรณ์

(จ) นายจ้าง ซึ่งมีระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนที่จัดสรรไว้เพื่อสวัสดิการแก่ลูกจ้าง บรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย ตามกฎหมายว่าด้วยบรรษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย

(1) เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามสัญญาการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ อาคารพร้อมที่ดิน หรือห้องชุดในอาคารชุด หรือเพื่อสร้างอาคารใช้อยู่อาศัยบนที่ดินของตนเองหรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิครรอบครอง

(2) ต้องจำนองอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุด หรืออาคารพร้อมที่ดินเป็นประกันการกู้ยืมเงินนั้น โดยมีระยะเวลาการจำนองตามระยะเวลาการกู้ยืม

(3) ต้องใช้อาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัย โดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในปีที่ขอหักลดหย่อน แต่ไม่รวมถึงกรณีลูกจ้างซึ่งถูกนายจ้างสั่งให้ไปปฏิบัติงานของนายจ้าง ณ ต่างถิ่นเป็นประจำหรือกรณีอาคารหรือห้องชุดดังกล่าวเกิดอัคคีภัย ภัยธรรมชาติหรือภัยอันเกิดจากเหตุอื่น ทั้งนี้ เฉพาะที่มิใช่ความ

ผิดของผู้มีเงินได้ จนไม่อาจใช้อาคารชุดหรือห้องชุดนั้นอยู่อาศัยได้

(4) กรณีผู้มีเงินได้มีอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3) เป็นที่อยู่อาศัยในปีที่ขอหักลดหย่อนเกินกว่า 1 แห่ง ให้ได้รับยกเว้นภาษีทุกแห่งสำหรับอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตาม (3)

(5) ให้ได้รับยกเว้นภาษีได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักลดหย่อนได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่

(6) กรณีผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันกู้ยืมให้ได้รับยกเว้นภาษีทุกคนโดยเฉลี่ยการได้รับยกเว้นภาษีตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้ แต่รวมกันต้องไม่เกินจำนวนที่จ่ายจริงเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 40,000 บาท

(7) กรณีสามีภริยาร่วมกันกู้ยืมโดยสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียวให้ยกเว้นภาษีให้แก่ผู้มีเงินได้เต็มจำนวนตามที่จ่ายจริงเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาทแต่ไม่เกิน 40,000 บาท

(8) กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกันให้ยังคงได้รับยกเว้นดังนี้

(ก) ถ้าความเป็นสามีภริยามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริงเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท

(ข) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดภาษีที่ได้รับยกเว้นภาษีและภริยาไม่ใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้ได้รับยกเว้นภาษีรวมกันตามจำนวนที่จ่ายจริงเฉพาะส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท

(ค) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อนและภริยาใช้สิทธิแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีตามมาตรา 57 เบญจ แห่งประมวลรัษฎากร ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้กึ่งหนึ่งของจำนวนที่จ่ายจริงแต่รวมกันไม่เกิน 10,000 บาท

(10) กรณีมีการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระหว่าง ผู้ให้กู้ตาม (1) ให้ยังคงหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

ข้อ 2 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามข้อ 1 ให้หมายความรวมถึงดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้เงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย หรือห้องชุดด้วย ทั้งนี้ เฉพาะดอกเบี้ยสำหรับ

เงินกู้ยืมเพื่อชำระหนี้ส่วนที่ไม่เกินกว่าหนี้ที่ค้างชำระนั้น

ข้อ 3 การหักลดหย่อนตามประกาศนี้ ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานจากเจ้าหนี้ผู้ให้กู้ยืมที่พิสูจน์ได้ว่าได้มีการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินด้วย"

ข้อ 4 ในกรณีที่ผู้มีเงินได้เป็นผู้มีสิทธิหักลดหย่อนตามมาตรา 47(1)(ซ) แห่งประมวลรัษฎากรและได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตาม (52) และหรือ (53) ของข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 226 (พ.ศ.2543) ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากรให้ผู้มีเงินได้ได้รับลดหย่อนและได้รับยกเว้นภาษีตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่รวมกันต้องไม่เกิน 50,000 บาท

ข้อ 5 การได้รับยกเว้นภาษีตามประกาศนี้ ให้ผู้มีเงินได้นำเงินได้ที่ได้รับยกเว้นภาษีไปคำนวณหักจากเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว"

ค่าลดหย่อนตามมาตรา 47 กฎหมายให้หักค่าลดหย่อนได้ แยกเป็น 6 กรณีดังนี้

1. กรณีหักค่าลดหย่อนทั่วไป

ผู้มีเงินได้ที่เป็นโสดหรือมีคู่สมรสแต่มีเงินได้เพียงฝ่ายเดียว หักลดหย่อนดังนี้

(1) ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(2) สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(3) บุตรของผู้มีเงินได้รวมทั้งบุตรของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินคนละ 15,000 บาท

จำนวนบุตรที่หักลดหย่อนได้ พิจารณาได้ดังนี้

1. บุตรที่เกิดก่อนหรือในปี พ.ศ.2522 หรือบุตรบุญธรรมที่รับเข้ามาก่อนปีพ.ศ.2522 ลดหย่อนได้คนละ 15,000 บาท โดยไม่จำกัดจำนวนบุตร

2. บุตรที่เกิดหลังปี พ.ศ. 2522 หรือบุตรบุญธรรมที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมในปี พ.ศ.2522 หรือหลังปี พ.ศ.2522 ลดหย่อนได้คนละ 15,000บาท รวมกันไม่เกิน 3 คน

ถ้าบุตรตาม 1. มีจำนวน 3 คนขึ้นไป จะนำบุตรตาม 2. มาหักไม่ได้

ถ้าบุตรตาม 1. มีน้อยกว่า 3 คน ให้นำบุตรตาม 2. มาหักได้ด้วย แต่จำนวนตาม 2. เมื่อรวมกับ 1. แล้วต้องไม่เกิน 3 คน

การนับจำนวนบุตร ให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตร ไม่ว่าบุตรนั้นจะเข้าคุณสมบัติที่จะหักลดหย่อนได้หรือไม่ก็ตาม โดยให้นับรวมทั้งบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับลดหย่อนด้วย และการหักลดหย่อนสำหรับบุตร ให้หักได้ตลอดปีภาษี ไม่ว่ากรณีที่จะหักได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่

ถ้าบุตรที่หักลดหย่อนได้ศึกษาในสถานศึกษาของทางราชการ สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันการศึกษาเอกชน หรือโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ให้หักลดหย่อนเพื่อการศึกษา ได้อีกบุตรละ 2,000 บาท รวมเป็นบุตรละ 17,000 บาท

การหักลดหย่อนสำหรับบุตรต้องเข้าหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ครบทั้ง 4 ข้อ คือ

1. ต้องเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ด้วย

และ 2. บุตรนั้นต้องมีสถานภาพข้อใดข้อหนึ่งคือ

2.1 เป็นผู้เยาว์ หรือ

2.2 บุตรนั้นอายุไม่เกิน 25 ปี และยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยหรือชั้นอุดมศึกษา หรือ

2.3 บุตรซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งไม่ได้จำกัดเรื่องอายุ

และ 3. บุตรที่จะหักลดหย่อนได้ต้องอยู่ในอุปการะของผู้มีเงินได้

และ 4. บุตรนั้นต้องไม่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป โดยเงินได้พึงประเมินนั้นไม่เข้าลักษณะตามมาตรา 42

(4) เบี้ยประกันชีวิตหักลดหย่อนได้ ทั้งนี้เฉพาะ

1. กรมธรรม์ประกันชีวิต ซึ่งอายุกรมธรรม์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

2. ผู้รับประกันประกอบกิจการประกันชีวิตในประเทศไทย ไม่ว่าผู้รับประกันภัยจะตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศก็ตาม

หากเป็นกรณีผู้มีเงินได้ซึ่งจ่ายเบี้ยประกันชีวิตเป็นคนโสด ผู้มีเงินได้นั้นมีสิทธินำเบี้ยประกันชีวิตมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท

หากเป็นกรณีผู้มีเงินได้ซึ่งจ่ายเบี้ยประกันชีวิตมีคู่สมรส และผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้หักลดหย่อนภาษีได้ดังนี้

(1) กรณีความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี และคู่สมรสของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตด้วย ผู้มีเงินได้มีสิทธินำเบี้ยประกันชีวิตของตนเองมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท และมีสิทธินำเบี้ยประกันชีวิตของคู่สมรสมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ตามมาตรา 47 (1)(ง) แห่งประมวลรัษฎากร

(2) กรณีความเป็นสามีภริยามิได้มีอยู่ตลอดปีภาษี และคู่สมรสของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตด้วย ผู้มีเงินได้มีสิทธินำเบี้ยประกันชีวิตของตนเองมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 50,000 บาท แต่ไม่มีสิทธินำเบี้ยประกันชีวิตของคู่สมรสมาหักลดหย่อนภาษีได้

(5) เงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หักลดหย่อนได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(6) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและยกเว้นรัษฎากร ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากร ที่ 86/2543 87/2543 และ 88/2543

(7) เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ตามจำนวนที่จ่ายจริง

(8) สำหรับเงินบริจาค เมื่อหักลดหย่อนรายการอื่นๆ จนหมดแล้ว เหลือเงินเท่าใดสามารถหักลดหย่อนเงินบริจาคได้เท่าจำนวนเงินที่บริจาค แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือนั้น เงินที่เหลือนั้นหมายถึง เงินได้พึงประเมินหักด้วยค่าใช้จ่ายทั้งหมด และหักด้วยค่าลดหย่อนทั้งหมดก่อนหักเงินบริจาค

การหักลดหย่อนเงินบริจาคจะต้องบริจาคให้หน่วยงานดังนี้

ก. องค์การสถานสาธารณกุศลซึ่งกฎหมายกำหนดเป็นองค์การสาธารณกุศลตลอดไป

1. สถานพยาบาลของทางราชการและขององค์การของรัฐบาล
2. สถานศึกษาของทางราชการและขององค์การของรัฐบาล
3. สถานศึกษาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนโดยบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น
4. สถานศึกษาที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
5. สภากาชาดไทย
6. วัดวาอาราม

ข. องค์การสถานสาธารณกุศลซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นองค์การสาธารณกุศลแต่อาจเพิกถอนได้ หากการดำเนินการไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ หรือคุณสมบัติที่กระทรวงการคลังกำหนด

ข้อสังเกต

1. การหักลดหย่อนเงินบริจาคจะต้องบริจาคเป็นเงินเท่านั้น ถ้าบริจาคเป็นสิ่งของแล้วตีราคาเป็นเพื่อหักลดหย่อนไม่ได้

2. กรณีคู่สมรสไม่มีเงินได้ หากบริจาคในนามของคู่สมรส ผู้มีเงินได้จะนำเงินบริจาคมาหักลดหย่อนไม่ได้ ถ้าใบรับเงินบริจาคระบุชื่อทั้งสามีและภริยาโดยไม่ได้แยกส่วนให้เห็นชัดเจน ให้ถือว่าบริจาคคนละกึ่งหนึ่ง

3. หลักฐานการบริจาคเงินระบุวันเดือนปีในปีภาษีใด ต้องนำมาลดหย่อนในปีภาษีนั้น

2. กรณีคู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีเงินได้

กรณีที่คู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ สามารถพิจารณาได้ 2 กรณี ดังนี้

2.1 กรณีความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี

หักลดหย่อนผู้มีเงินได้และ สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้รวม 60,000 บาท ถ้าภริยามีเงินได้อื่นนอกจากเงินได้ตามมาตรา 40(1) และต้องการแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามี มาตรา 57 เบญจ กำหนดไว้ดังนี้

"มาตรา 57 เบญจ ถ้าภริยามีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ไม่ว่าจะมีเงินได้พึงประเมินอื่นด้วยหรือไม่ ภริยาจะแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีเฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) โดยมิให้ถือว่าเป็นเงินได้ของสามี ตามมาตรา 57 ตรี ก็ได้

ในกรณีที่ภริยาแยกยื่นรายการตามวรรคหนึ่ง ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ดังนี้

(1) สำหรับผู้มีเงินได้ตามมาตรา 47(1)(ก)

(2) สำหรับบุตรที่หักลดหย่อนได้ตามอัตราที่กำหนดไว้ในมาตรา 47(1) (ค) และ (ฉ) คนละกึ่งหนึ่ง

(3) สำหรับเบี้ยประกันภัยตามมาตรา 47(1)(ง) วรรคหนึ่ง

(4) สำหรับเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม ตามมาตรา 47(1)(ฌ)

(5) สำหรับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ตามมาตรา 47(1)(ช)

(6) สำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามมาตรา 47(1)(ช) กึ่งหนึ่ง

(7) สำหรับเงินบริจาคส่วนของคนตามมาตรา 47(7)

ในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย การหักลดหย่อนตาม (2) ให้หักได้เฉพาะบุตรที่อยู่ในประเทศไทย

ถ้าสามีและภริยามีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว เฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวรวมกันไม่เกินจำนวนตามมาตรา 56(4) ไม่ว่าแต่ละฝ่ายจะมีเงินได้เป็นจำนวนเท่าใด สามีและภริยาไม่ต้องยื่นรายการเงินได้พึงประเมิน"

สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ ดังนี้

(1) สำหรับผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(2) สำหรับบุตร หักลดหย่อนได้คนละ 7,500 บาท (ไม่ได้ศึกษา) หรือ 8,500 บาท (กำลังศึกษา)

(3) เบี้ยประกันชีวิต กรณีผู้มีเงินได้ต่างฝ่ายต่างจ่ายเบี้ยประกันชีวิต ผู้มีเงินได้และคู่สมรสต่างฝ่ายต่างมีสิทธินำเบี้ยประกันชีวิตมาหักลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ทั้งนี้สำหรับเบี้ยประกันชีวิตส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท ให้ต่างฝ่ายต่างนำมาหักลดหย่อนภาษีได้ไม่เกินเงินได้พึงประเมินของแต่ละฝ่ายหลังจากหักค่าใช้จ่ายตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากรแล้ว

(4) เงินสะสมจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ให้ต่างฝ่ายต่างหักได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(5) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับการกู้เพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย หักได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยหักค่าใช้จ่ายได้คนละกึ่งหนึ่ง นั่น

คือหักค่าใช้จ่ายได้กึ่งหนึ่งของเงินที่จ่ายจริง แต่รวมกันไม่เกิน 10,000 บาท

(6) เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง

(7) เงินบริจาคให้ฝ่ายที่บริจาคลดหย่อนเงินบริจาคเฉพาะส่วนของตน โดยหักลดหย่อนเงินบริจาคได้ตามจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่นๆ แล้ว

2.2 กรณีความเป็นสามีภริยาไม่ได้มีอยู่ตลอดปีภาษี

กรณีดังกล่าว หมายถึงปีทำการสมรสหรือหย่าขาดหรือการสมรสสิ้นสุดลง ด้วยความตายของคู่สมรส ผู้มีเงินได้สามารถหักลดหย่อนได้ดังนี้

(1) สำหรับผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

(2) ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนบุตรกึ่งหนึ่ง คนละ 7,500 บาท หรือ 8,500 บาท แล้วแต่กรณี

(3) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม สำหรับการกู้เพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย หักได้ตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(4) เงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง

(5) เงินบริจาค ให้ฝ่ายที่บริจาคลดหย่อนเงินบริจาคเฉพาะส่วนของตน โดยหักลดหย่อนเงินบริจาคได้ตามจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่นๆ แล้ว

3. กรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย

ถ้าผู้มีเงินไม่ได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย กฎหมายให้หักลดหย่อนได้เฉพาะสามีหรือภริยาและบุตรที่อยู่ในประเทศไทย

แต่ถ้าผู้มีเงินได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย สามารถหักลดหย่อนสามีหรือภริยาและบุตรได้ ไม่ว่าสามีหรือภริยาและบุตรนั้น จะอยู่ในหรือนอกประเทศ

ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานทูตหรือกงศุลในต่างประเทศ ให้หักลดหย่อนได้ไม่ว่าสามีหรือภริยาและบุตรของผู้มีเงินได้นั้นจะอยู่ในประเทศหรือไม่ก็ตาม

4. กรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี

สามารถหักลดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้ตายนั้นถึงแก่ความตาย ส่วนในปีภาษีถัดไป ถ้ายังไม่ได้แบ่งมรดกของผู้ตายให้แก่ผู้ใด และทรัพย์สินนั้นก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมิน เป็นหน้าที่ของผู้จัดการมรดก ทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์มรดก แล้วแต่กรณีเป็นผู้ยื่นรายการเสียภาษีในนามของกองมรดก

5. กรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดก

สามารถหักลดหย่อนเสมือนเป็นการหักลดหย่อนตัวผู้มีเงินได้จำนวน 30,000 บาท

6. กรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล

กฎหมายให้หักลดหย่อนได้สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคน ซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย ได้คนละ 30,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000 บาท

4.8 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประมวลรัษฎากร มาตรา48(1) และ (2) กำหนดการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไว้ดังนี้

"มาตรา 48 เงินได้พึงประเมินต้องเสียภาษีเงินได้ดังต่อไปนี้

(1) เงินได้พึงประเมินเมื่อได้หักตามมาตรา 42 ทวิ ถึงมาตรา 47 หรือมาตรา 57 เบญจแล้ว เหลือเท่าใดเป็นเงินได้สุทธิ ต้องเสียภาษีในอัตราที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีเงินได้ท้ายหมวดนี้

(2) สำหรับผู้มีเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป การคำนวณภาษีตาม (1) ให้เสียภาษีไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน

การนับจำนวนเงินได้พึงประเมินตาม (2) ไม่รวมถึงเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1)

(3) ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้โดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) ก็ได้ สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ก) และ (ซ) ดังต่อไปนี้

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร ดอกเบี้ยเงินฝากสหกรณ์ ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตั๋วเงินที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ดอกเบี้ยที่ได้จากสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืม เพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม

(ข) ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก

(ค) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนพันธบัตร หุ้นกู้ หรือตั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

ผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยจะเลือกเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10.0 ของเงินได้โดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) ก็ได้สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ข) ที่ได้รับจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม

(4) ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีโดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) ก็ได้ เฉพาะเงินได้ตามมาตรา 40(8) ที่ได้รับจากการขายอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดกหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร ดังต่อไปนี้

(ก) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หาให้หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 50 ของเงินได้ เหลือเท่าใดถือเป็นเงินได้สุทธิแล้วหารด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ให้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใด ให้คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ ได้เท่าใดให้คูณด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ผลลัพธ์ที่ได้เป็นเงินภาษีที่ต้องเสีย

(ข) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยทางอื่นนอกจาก (ก) ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เหลือเท่าใดถือเป็นเงินได้สุทธิ แล้วหารด้วยจำนวนปีที่ถือครองได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใด ให้คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ ได้เท่าใด ให้คูณด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ผลลัพธ์ที่ได้เป็นเงินภาษีที่ต้องเสีย

ในกรณีที่เสียภาษีโดยไม่นำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) เมื่อคำนวณภาษีแล้วต้องเสียไม่เกินร้อยละ 20 ของราคาขาย

ในกรณีที่เสียภาษีโดยนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) ให้หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 50 ของเงินได้ตาม (ก) หรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาตาม (ข) แล้วแต่กรณีเหลือเท่าใดนำไปรวมคำนวณภาษีกับเงินได้อย่างอื่น

คำว่า "จำนวนปีที่ถือครอง" ใน (ก) หรือ (ข) หมายถึง จำนวนปีนับตั้งแต่ปีที่ได้กรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ถึงปีที่โอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์นั้น ถ้าเกินสิบปีให้นับเพียงสิบปีและเศษของปีให้นับเป็นหนึ่งปี

(5) ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีโดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) ก็ได้ สำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ซึ่งเป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ซึ่งได้คำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงาน และได้จ่ายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด โดยให้นำเงินได้พึงประเมินดังกล่าวหักค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่ากับ 7,000 บาท คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน แต่ไม่เกินเงินได้พึงประเมิน เหลือเท่าใดให้หักค่าใช้จ่ายอีกร้อยละ 50 ของเงินที่เหลือนั้น แล้วคำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้

ในกรณีเงินได้พึงประเมินดังกล่าวจ่ายในลักษณะเงินบำเหน็จจำนวนหนึ่งและเงินบำนาญอีกจำนวนหนึ่ง ให้ถือว่าเฉพาะเงินที่จ่ายในลักษณะเงินบำเหน็จเป็นเงินซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน และให้ลดค่าใช้จ่ายจำนวน 7,000 บาท ลงเหลือ 3,500 บาท

จำนวนปีที่ทำงานตามวรรคหนึ่ง ในกรณีเงินบำเหน็จหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ทางราชการจ่าย ให้ถือจำนวนปีที่ใช้เป็นเกณฑ์คำนวณเงินบำเหน็จหรือเงินอื่นในลักษณะเดียวกันนั้นตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับของทางราชการ

ในการคำนวณจำนวนปีที่ทำงาน นอกจากกรณีตามวรรคสามเศษของปีถ้าถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ถือเป็นหนึ่งปี ถ้าไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบสามวันให้ปัดทิ้ง

ถ้าภาษีเงินได้ที่เจ้าพนักงานประเมินได้ประเมินแล้วมีจำนวนต่ำกว่า 5 บาทเป็นอันไม่ต้องเรียกเก็บ"

การคำนวณภาษีเงินได้ตามมาตรา 48(1) และ (2) แยกพิจารณาได้ 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1

นำเงินได้พึงประเมินหักค่าใช้จ่ายต่างๆ และหักค่าลดหย่อนแล้ว เหลือเป็นเงินได้สุทธิเท่าใด นำเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีเงินได้ที่ต้องเสียตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้เป็นภาษีแล้วหักด้วยเครดิตภาษี (ถ้ามี) ได้เป็นภาษีที่ต้องชำระ ตามวิธีที่ 1

อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 เงินได้สุทธิตั้งแต่	1 -	100,000 บาท	อัตราภาษีร้อยละ	5
ขั้นที่ 2 เงินได้สุทธิตั้งแต่	100,001 -	500,000 บาท	อัตราภาษีร้อยละ	10
ขั้นที่ 3 เงินได้สุทธิตั้งแต่	500,001 -	1,000,000 บาท	อัตราภาษีร้อยละ	20
ขั้นที่ 4 เงินได้สุทธิตั้งแต่	1,000,001 -	4,000,000 บาท	อัตราภาษีร้อยละ	30
ขั้นที่ 5 เงินได้สุทธิตั้งแต่	4,000,001 บาทขึ้นไป		อัตราภาษีร้อยละ	37

พระราชกฤษฎีกา ซึ่งออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 412) พ.ศ. 2545

มาตรา 4 "ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 2 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับเงินได้สุทธิจากการคำนวณภาษีเงินได้ ตามมาตรา 48(1) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 10 ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 80,000 บาทแรก สำหรับปีภาษีนั้น"

วิธีที่ 2

นำเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) ถึง 40(8) มารวมกันโดยไม่ต้องหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนใดๆ (ไม่รวมเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และเงินได้ที่ได้รับการยกเว้น เช่น มาตรา 42 เป็นต้น) ซึ่งถ้ารวมเงินได้พึงประเมินทุกประเภท (ตามมาตรา 40(2) ถึง 40(8) รวมกันได้ตั้งแต่ 60,000 บาท ขึ้นไป ให้คิดอัตราร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมินรวมโดยไม่ต้องหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนนั้น ผลลัพธ์ที่ได้เป็นภาษีที่ต้องชำระ ตามวิธีที่ 2

ภาษีที่คำนวณได้ตามวิธีที่ 1 และวิธีที่ 2 วิธีใดให้จำนวนภาษีที่ต้องเสียมากกว่ากัน ก็ให้เลือกเสียภาษีจากยอดภาษีตามวิธีที่ให้ภาษีเป็นจำนวนเงินที่มากกว่านั้น ทั้งนี้ต้องแสดงการคำนวณภาษีทั้งสองวิธีในแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาด้วย

วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

วิธีที่ 1

เงินได้พึงประเมิน	XXXX
หัก ค่าใช้จ่าย	XXXX
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย	XXXX
หัก ค่าลดหย่อน	XXXX
เงินได้สุทธิ	XXXX
ภาษีที่ต้องเสีย (ตามอัตราภาษีเงินได้)	XXXX
หัก เครดิตภาษี (ถ้ามี)	XXXX
ภาษีที่ต้องชำระเพิ่ม/หรือขอคืน	XXXX

วิธีที่ 2

เงินได้พึงประเมินทุกประเภท (ยกเว้นประเภทที่ 1) รวมกันตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป คำนวณภาษีในอัตราร้อยละ 0.5 ของยอดรวมของเงินได้พึงประเมินโดยไม่ต้องหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน

ตัวอย่างที่ 9

นาย ก. และนาง ข. สามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย มีบุตรด้วยกัน 3 คน อายุ 10 ปี 6 ปีและ 4 ปี ตามลำดับ บุตรทุกคนกำลังศึกษาอยู่ โดยบุตรคนที่ 1 มีเงินปันผลจากบริษัท จำนวน 2,100 บาท

นาย ก. มีรายได้และรายจ่ายในระหว่างปีภาษี พ.ศ. 2547 ดังนี้

รายรับ	รายจ่าย
1. เงินเดือนทั้งปี 200,000 บาท	1. เงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ 8,000 บาท
2. ค่านายหน้าขายที่ดิน 50,000 บาท	2. ค่าเบี้ยประกันชีวิตอายุกรมธรรม์ 20 ปี 15,000 บาท
3. เงินค่าเช่าบ้าน 60,000	3. ดอกเบี้ยเงินกู้ซื้อที่อยู่อาศัย 9,000 บาท
4. เงินได้จากการรับเหมา 100,000 บาท	4. บริจาคเงินให้วัด 30,000 บาท

นาง ข. มีรายได้และรายจ่ายในระหว่างปีภาษี พ.ศ. 2546 ดังนี้

รายรับ	รายจ่าย
1. เงินเดือนทั้งปี 250,000 บาท	1. เงินสะสมเข้ากองทุนประกันสังคม 2,000 บาท
2. ค่านายหน้าขายบ้าน 50,000 บาท	2. บริจาคเงินให้สภากาชาดไทย 5,000 บาท
3. เงินจากการเปิดร้านตัดเสื้อ 100,000 บาท	

การยื่นแบบแสดงการเสียภาษีแยกต่างหากจากกัน

นาย ก.

เงินได้พึงประเมิน				
เงินเดือน		200,000		
ค่านายหน้า(ที่ดิน)		50,000		
เงินได้จากการรับเหมา		100,000		
เงินได้จากการให้เช่าบ้าน		60,000		
เงินปันผล (บุคร)	2,100			
เครดิต เงินปันผล	900	3,000		
ค่านายหน้าขายบ้าน		50,000		
เงินได้จากร้านตัดเสื้อ		100,000	563,000	บาท
หัก ค่าใช้จ่าย				
ม. 40(1)+(2)		60,000		
ค่าเช่าบ้าน		18,000		
เงินได้จากการรับเหมา		70,000		
ค่านายหน้าภริยา (แบ่งเฉลี่ย)		10,000		
จากเงินได้ของร้านตัดเสื้อ		70,000	228,000	บาท
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย			335,000	บาท

หัก ค่าลดหย่อน			
ตนเอง	30,000		
บุตรคนที่ 1	8,500		
บุตรคนที่ 2	8,500		
บุตรคนที่ 3	8,500		
เงินสะสมสำรองเลี้ยงชีพ	8,000		
ค่าเบี้ยประกันชีวิต	15,000		
ดอกเบี้ยเงินกู้ซื้อที่อยู่อาศัย	4,500		
เงินบริจาค	26,000	101,000	บาท
เงินได้สุทธิ		234,000	บาท
ภาษีที่คำนวณได้		14,400	บาท
หัก เครดิตภาษี		900	บาท
ภาษีที่ต้องชำระให้กรมสรรพากร		13,500	บาท

นาง ข.			
เงินได้พึงประเมิน			
เงินเดือน		250,000	บาท
หัก ค่าใช้จ่าย			
ม. 40(1)		50,000	บาท
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย		200,000	บาท
หัก ค่าลดหย่อน			
ตนเอง	30,000		
บุตรคนที่ 1	8,500		
บุตรคนที่ 2	8,500		
บุตรคนที่ 3	8,500		
ดอกเบี้ยเงินกู้ซื้อที่อยู่อาศัย	4,500		
เงินสมทบกองทุนประกันสังคม	2,000		
บริจาคเงินให้สภากาชาดไทย	5,000	67,000	บาท
เงินได้สุทธิ		133,000	บาท
ภาษีที่คำนวณได้		5,300	บาท
ภาษีที่ต้องชำระให้กรมสรรพากร		5,300	บาท

การยื่นแบบแสดงการเสียภาษีรวมกัน (ยื่นในนามของสามี)

เงินได้พึงประเมิน				
เงินเดือน		200,000		
เงินเดือน		250,000		
ค่านายหน้า (ที่ดิน)		50,000		
เงินได้จากการรับเหมา		100,000		
เงินได้จากการให้เช่าบ้าน		60,000		
เงินปันผล (บุตร)	2,100			
เครดิต เงินปันผล	900	3,000		
ค่านายหน้าขายบ้าน		50,000		
เงินได้จากร้านตัดเสื้อ		100,000	813,000	บาท
หัก ค่าใช้จ่าย				
ม. 40(1)+(2)		120,000		
ค่าเช่าบ้าน		18,000		
เงินได้จากการรับเหมา		70,000		
จากเงินได้ของร้านตัดเสื้อ		70,000	278,000	บาท
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย			545,000	บาท
หัก ค่าลดหย่อน				
ตนเอง		30,000		
นาง ข.		30,000		
บุตรคนที่ 1		17,000		
บุตรคนที่ 2		17,000		
บุตรคนที่ 3		17,000		
เงินสะสมสำรองเลี้ยงชีพ		8,000		
ค่าเบี้ยประกันชีวิต		15,000		
ดอกเบี้ยเงินกู้ซื้อที่อยู่อาศัย		9,000		
เงินสมทบกองทุนประกันสังคม		2,000		
เงินบริจาค		35,000	180,000	บาท
เงินได้สุทธิ			365,000	บาท

ภาษีที่คำนวณได้	27,500	บาท
หัก เครดิตภาษี	900	บาท
ภาษีที่ต้องชำระให้กรมสรรพากร	26,600	บาท

4.9 วิธีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ประมวลรัษฎากร มาตรา 50 กำหนดวิธีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนี้

" มาตรา 50 ให้บุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือคณะบุคคลผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 หักภาษีเงินได้ไว้ทุกคราวที่จ่ายเงินได้พึงประเมินตามวิธีดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ให้คูณเงินได้พึงประเมินที่จ่ายด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย เพื่อให้ได้จำนวนเงินเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี แล้วคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48 เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใดให้หารด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย ได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใดให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น

ถ้าการหารด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่ายตามความในวรรคก่อนไม่ลงตัว เหลือเศษเท่าใดให้เพิ่มเงินเท่าจำนวนที่เหลือเศษนั้นรวมเข้ากับเงินภาษีที่จะต้องหักไว้ครั้งสุดท้ายในปีนั้น เพื่อให้ยอดเงินภาษีที่หักรวมทั้งปีเท่ากับจำนวนภาษีที่จะต้องเสียทั้งปี

ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ซึ่งเป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ซึ่งได้คำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงานและได้จ่ายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ให้คำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48(5) เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น

ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) นอกจากที่ระบุไว้ในวรรคสาม ที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งมิได้อยู่ในประเทศไทย ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้

(2) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) และ (4) ให้คำนวณหักตามอัตราภาษีเงินได้ เว้นแต่

(ก) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) และ (4) นอกจากที่ระบุไว้ใน (ข)(ค)(ง) และ (จ) ที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้

(ข) ในกรณีเงินได้พึงประเมินที่ระบุในมาตรา 48(3)(ก) และ (ค) ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้

(ค) ในกรณีเงินได้พึงประเมินที่ระบุในมาตรา 48 (3) (ข) ให้ถือว่าผู้ออกตั๋วเงินผู้ออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ หรือนิติบุคคลผู้โอนตั๋วเงินหรือตราสารดังกล่าว ให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ตามส่วนนี้ เป็นผู้จ่ายเงินได้พึงประเมิน และให้เรียกเก็บภาษีเงินได้จากผู้มีเงินได้ในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้และให้ถือว่าภาษีที่เรียกเก็บนั้นเป็นภาษีที่หักไว้

(ง) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ก) ที่มิได้ระบุใน (ข) และ (ค) แห่งมาตรานี้ ถ้าผู้จ่ายเงินได้มิใช่เป็นนิติบุคคล และจ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทย ไม่ต้องหักภาษีตามมาตรานี้

(จ) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ข) ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 10.0 ของเงินได้

(3) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5) และ (6) ที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้

(4) นอกจากกรณีตาม (5) ในกรณีผู้จ่ายเงินตามมาตรานี้เป็นรัฐบาล องค์การของรัฐบาล เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ซึ่งจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)(6)(7) หรือ (8) แต่ไม่รวมถึงการจ่ายค่าซื้อพืชผลทางการเกษตรให้กับผู้รับรายหนึ่งๆ มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้นตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไปแม้การจ่ายนั้นจะได้แบ่งจ่ายครั้งหนึ่งๆ ไม่ถึง 10,000 บาทก็ดี ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 1 ของยอดเงินได้พึงประเมินแต่เฉพาะเงินได้ในการประกวดหรือแข่งขัน ให้คำนวณหักตามอัตราภาษีเงินได้

(5) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) เฉพาะที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งขายอสังหาริมทรัพย์ ให้คำนวณหักดังต่อไปนี้

(ก) สำหรับอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หาให้คำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48(4)(ก) เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น

(ข) สำหรับอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยทางอื่นนอกจาก (ก) ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา แล้วคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48(4)(ข) เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น

(6) ในกรณีการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทนให้ผู้โอนหักภาษีตามเกณฑ์ใน (5) โดยถือว่าผู้โอนเป็นผู้จ่ายเงินได้"

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งได้ 3 วิธีคือ

1. การเสียภาษีเงินได้โดยการถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย
2. การเสียภาษีเงินได้โดยการยื่นแบบแสดงรายการประเมินตนเอง
3. การเสียภาษีเงินได้โดยเจ้าพนักงานประเมินเรียกเก็บ

1. การเสียภาษีเงินได้โดยการถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย หมายถึง ภาษีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายเงินได้มีหน้าที่หักหรือกันเงินส่วนหนึ่ง ซึ่งผู้จ่ายเงินได้จ่ายให้แก่ผู้รับเงิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประมวลรัษฎากรกำหนด ซึ่งผู้หักเงินได้หรือภาษี ณ ที่จ่ายมีหน้าที่ต้องนำภาษีที่หักไว้ดังกล่าวส่งให้แก่กรมสรรพากร ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระในการชำระภาษีของผู้มีเงินได้ ที่จะไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ในคราวเดียวกันจำนวนมากๆ เมื่อถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี อีกทั้งกรมสรรพากรยังได้รับรายได้จากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

ภาษีเงินได้ที่ถูกหัก ณ ที่จ่าย กฎหมายถือเป็นเครดิตภาษีของผู้เสียภาษี เมื่อถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปี ภาษีที่ต้องเสียทั้งสิ้นเท่าใดสามารถนำภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่ายไว้มาหักออก ถ้าถูกหักภาษีไว้น้อยกว่าจำนวนที่ต้องชำระ ผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนภาษีที่ต้องเสีย ในทางตรงข้าม ถ้าถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายเกินกว่าภาษีที่ต้องชำระ ผู้มีเงินได้สามารถขอคืนเงินภาษีที่ถูกหักไว้เกินได้

การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

(1) การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50
(2) การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายตามมาตรา 3 เตรส

(1) การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50

กำหนดให้บุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือคณะบุคคล ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 หักภาษีเงินได้ไว้ทุกคราวที่จ่ายเงินได้พึงประเมิน ซึ่งมีอยู่ 6 กรณีคือ

(ก) กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2)

(ข) กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) และ (4)

(ค) กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5) และ (6)

(ง) กรณีผู้จ่ายเงินได้เป็นรัฐบาล องค์การของรัฐบาล เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น ซึ่งจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)(6)(7) หรือ (8) มีจำนวนรวมทั้งสิ้นตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป

(จ) กรณีเงินได้ตามมาตรา 40(8) เฉพาะที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งขายอสังหาริมทรัพย์

(ฉ) กรณีการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทน

(ก) กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2)

การหักภาษี ณ ที่จ่ายซึ่งเป็นเงินได้ประเภทที่ 1 และ 2 ประมวลรัษฎากร มาตรา 50 กำหนดไว้ดังนี้

"มาตรา 50(1) ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ให้คูณเงินได้พึงประเมินที่จ่ายด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย เพื่อให้ได้จำนวนเงินเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี แล้วคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48 เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใดให้หารด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย ได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใดให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น

ถ้าการหารด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่ายตามความในวรรคก่อนไม่ลงตัว เหลือเศษเท่าใดให้เพิ่มเงินเท่าจำนวนที่เหลือเศษนั้นรวมเข้ากับเงินภาษีที่จะต้องหักไว้ครั้งสุดท้ายในปีนั้น เพื่อให้ยอดเงินภาษีที่หักรวมทั้งปีเท่ากับจำนวนภาษีที่จะต้องเสียทั้งปี

ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ซึ่งเป็นเงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ซึ่งได้คำนวณจ่ายจากระยะเวลาที่ทำงานและได้จ่ายตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ให้คำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48(5) เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษีไว้เท่านั้น

ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) นอกจากที่ระบุไว้ในวรรคสาม ที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งมิได้อยู่ในประเทศไทย ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15.0 ของเงินได้"

คำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 96/2543 เรื่องการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่ายตามมาตรา 50 (1) แห่งประมวลรัษฎากร กรณีการจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ได้วางแนวทางปฏิบัติดังนี้

ข้อ 1 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50 (1) แห่งประมวลรัษฎากร กรณีการจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร แต่ไม่รวมถึงเงินได้ที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ให้ปฏิบัติดังนี้

(1) ให้คำนวณหาจำนวนเงินได้พึงประเมินเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี โดยให้นำเงินได้พึงประเมินที่จ่ายแต่ละคราวคูณด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย (ต่อปี) ดังนี้

(ก) กรณีจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน ให้คูณด้วย 12

(ข) กรณีจ่ายค่าจ้างเดือนละ 2 ครั้ง ให้คูณด้วย 24

(ค) กรณีจ่ายค่าจ้างเป็นรายสัปดาห์ ให้คูณด้วย 52

การจ่ายเงินได้พึงประเมินให้แก่ผู้มีเงินได้ซึ่งเข้าทำงานระหว่างปี ให้คูณเงินได้พึงประเมินที่จ่ายแต่ละคราวในปีที่เข้าทำงานด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่ายจริงสำหรับปีนั้น เช่น เข้าทำงานวันที่ 1 เมษายน และกำหนดจ่ายค่าจ้างเป็นรายเดือน จำนวนคราวที่จะต้องจ่ายสำหรับปีที่เข้าทำงานจะเท่ากับ 9

(2) ให้นำจำนวนเงินได้พึงประเมินเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปีตาม (1) มาคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48 (1) แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือ นำมาหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อน และคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นเงินภาษีทั้งสิ้น

การคำนวณหักค่าลดหย่อน ให้คำนวณตามที่ผู้มีเงินได้แจ้งไว้พร้อมกับแนบสำเนาหลักฐานแสดงสิทธิในค่าลดหย่อนตามแบบ ล.ย.01 (แบบแจ้งรายการเพื่อการหักลดหย่อน) ทั้งนี้ ให้คำนวณหักค่าลดหย่อนได้ตามที่ผู้มีเงินได้ได้แจ้งไว้ตั้งแต่ต้นปีที่เริ่มหักภาษี ณ ที่จ่าย ไม่ว่าจะจ่ายค่าลดหย่อนนั้นในเดือนใดของปีก็ตาม เว้นแต่ค่าลดหย่อนเงินบริจาคให้คำนวณหักได้เมื่อมีการจ่ายเงินบริจาคจริงเท่านั้น

กรณีผู้มีเงินได้ได้แจ้งเปลี่ยนแปลงรายการค่าลดหย่อนระหว่างปี ให้คำนวณหักค่าลดหย่อนตามที่ผู้มีเงินได้ได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้น

(3) ให้นำจำนวนเงินภาษีทั้งสิ้นที่คำนวณได้ตาม (2) มาหารด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย (ต่อปี) ตาม (1) ได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษี ณ ที่จ่าย ในแต่ละคราวที่จ่ายเงินนั้น

ถ้าการหารด้วยจำนวนคราวไม่ลงตัวเหลือเศษเท่าใด ให้เพิ่มเงินเท่าจำนวนที่เหลือเศษนั้นรวมเข้ากับเงินภาษีที่จะต้องหักไว้ครั้งสุดท้ายในปีนั้น เพื่อให้ยอดเงินภาษีที่หักรวมทั้งปีเท่ากับจำนวนภาษีที่ต้องเสียทั้งปี

(4) กรณีมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินได้พึงประเมินที่จ่ายระหว่างปี ให้คำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่ายใหม่ทุกคราวตามวิธีการตาม (1) - (3)

(5) กรณีมีการจ่ายเงินพิเศษเป็นครั้งคราวระหว่างปี เช่น ค่าล่วงเวลา เงินโบนัส ให้นำเงินพิเศษนั้นคูณด้วยจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย (ต่อปี) เพื่อหาจำนวนเงินพิเศษเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี และให้นำมารวมเข้ากับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายตามปกติที่คำนวณได้เสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี แล้วคำนวณภาษีใหม่ตามที่กล่าวตาม (2) เป็นเงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใดให้นำภาษีที่คำนวณจากเงินได้พึงประเมินที่จ่ายตามปกติทั้งปี (ก่อนจ่ายเงินพิเศษ) หักออกได้ผลลัพธ์เป็นเงินภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับเงินเพิ่มพิเศษซึ่งจ่ายเป็นครั้งคราวนั้น แล้วให้นำมารวมกับภาษีหัก ณ ที่จ่าย สำหรับเงินที่จ่ายตามปกติในคราวนั้น ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นเงินภาษีที่ต้องหัก ณ ที่จ่ายทั้งสิ้นในคราวที่มีการจ่ายเงินพิเศษนั้น

(6) กรณีมีการจ่ายเงินได้พึงประเมินที่ไม่สามารถคำนวณหาจำนวนคราวที่จะต้องจ่าย (ต่อปี) ให้คำนวณภาษีจากเงินได้พึงประเมินที่จ่ายแต่ละคราวตามเกณฑ์ในมาตรา 48(1) แห่งประมวลรัษฎากร ได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใด ให้หักเป็นเงินภาษีนำส่งไว้เท่านั้น หาก

คำนวณแล้วไม่มีเงินภาษีที่ต้องเสียก็ไม่ต้องหัก ในปีเดียวกันนี้ถ้ามีการจ่ายเงินได้พึงประเมินให้ผู้รับรายเดียวกันนี้อีก ให้นำเงินได้พึงประเมินที่จ่ายในครั้งแรกมารวมกับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายในครั้งที่สองแล้วคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48 (1) แห่งประมวลรัษฎากร เช่นเดียวกับการคำนวณครั้งแรก หากคำนวณแล้วไม่มีภาษีที่ต้องเสียก็ไม่ต้องหัก ถ้าได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใดให้นำเงินภาษีที่หักและนำส่งไว้แล้ว (ถ้ามี) มาเครดิตออก เหลือเท่าใดจึงหักเป็นเงินภาษีและนำส่งไว้เท่านั้น ถ้ามีการจ่ายเงินได้พึงประเมินในครั้งที่สามและครั้งต่อ ๆ ไป ก็ให้คำนวณตามวิธีดังกล่าวนี้ทุกครั้งไป

(7) กรณีนายจ้างออกเงินค่าภาษีแทนให้ลูกจ้างสำหรับเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับในปีใด โดยลูกจ้างไม่ต้องรับภาระในการเสียภาษีด้วยตนเอง ให้นำเงินค่าภาษีที่นายจ้างออกแทนให้ไปรวมกับเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับในปีนั้น แล้วคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48 (1) แห่งประมวลรัษฎากร จนกว่าจะไม่มีเงินค่าภาษีที่นายจ้างต้องออกแทนให้อีก

(8) กรณีนายจ้างออกเงินค่าภาษีแทนให้ลูกจ้าง สำหรับเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นจำนวนที่แน่นอน เช่น เท่ากับจำนวนภาษีที่จะต้องชำระ ให้นำเงินค่าภาษีที่นายจ้างออกแทนให้ไปรวมกับเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ลูกจ้างได้รับในปีนั้นแล้วคำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48 (1) แห่งประมวลรัษฎากร

ข้อ 2 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย สำหรับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายในเดือนธันวาคมซึ่งเป็นเงินภาษีที่จะต้องหักไว้เป็นครั้งสุดท้ายในปีนั้น ให้ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินมีสิทธิที่จะคำนวณภาษีเพื่อให้ยอดเงินภาษีที่หักเมื่อรวมแล้วเท่ากับจำนวนภาษีที่ผู้มีเงินได้จะต้องเสียภาษีทั้งสิ้น โดยนำจำนวนภาษีที่ได้หักและนำส่งไว้แล้วมาหักออกจากภาษีที่ต้องเสียทั้งสิ้น ได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใดให้หักและนำส่งไว้เท่านั้น เช่น

นาย ก. มีเงินได้พึงประเมินที่จะต้องเสียภาษีทั้งปีจำนวน 20,140 บาท ซึ่งจะต้องถูกหักภาษีไว้เดือนละ 1,678.33 บาท ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินได้หักภาษี (คำนวณตามข้อ 1) และนำส่งไว้เดือนละ 928.33 บาท เป็นเวลา 9 เดือน (มกราคม-กันยายน) และเดือนละ 4,315 บาท เป็นเวลา 2 เดือน (ตุลาคม-พฤศจิกายน) รวมเป็นเงินภาษีที่หักและนำส่งไว้แล้ว = (928.33 X 9) + (4,315 X 2) = 16,984.97 บาท เหลือภาษีที่จะต้องหักและนำส่งในเดือนธันวาคม = 20,140 - 16,984.97 = 3,155.03 บาท

ข้อ 3 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย สำหรับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายในเดือนสุดท้ายที่ผู้มีเงินได้ออกจากงานระหว่างปี ให้ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินมีสิทธิที่จะคำนวณภาษี เพื่อให้เงินภาษีที่หักไว้ถูกต้องครบถ้วนตามรายการค่าลดหย่อนที่แท้จริงตามหลักฐานที่ผู้มีเงินได้นำมาแสดงโดยนำเงินภาษีที่หักไว้ไม่ครบถ้วนหรือเกินในเดือนก่อน ๆ มารวมหรือหักกับภาษีที่ต้องหัก ณ ที่จ่ายไว้ครั้งสุดท้ายนั้นได้ผลลัพธ์เป็นเงินเท่าใด ให้หักและนำส่งไว้เท่านั้น เช่น

นาย ก. ถูกหักภาษีไว้เดือนละ 928.33 บาท (ตามรายการค่าลดหย่อนที่ได้แจ้งไว้ต่อผู้จ่ายเงินได้พึงประเมิน) เป็นเวลา 5 เดือน นาย ก. ลาออกจากงานในเดือนต่อมา เมื่อผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินคำนวณภาษี ตามรายการค่าลดหย่อนที่แท้จริงในเดือนสุดท้ายที่ออกจากงานได้ผลลัพธ์เป็นเงินภาษีที่ต้องหักเดือนละ 1,008.33 บาท ภาษีที่หักไว้ไม่ครบ เท่ากับ
(1,008.33 - 803.33) X 5 = 625 บาท จึงต้องหักภาษีและนำส่งในเดือนสุดท้ายนั้น เท่ากับ
803.33 - 625 = 178.33 บาท (กรณีถูกหักภาษีในแต่ละเดือนไว้เกิน)

ข้อ 4 การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย สำหรับเงินได้พึงประเมินที่จ่ายในเดือนอื่นนอกจากกรณีตามข้อ 2 และข้อ 3 ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินยังคงต้องคำนวณภาษีและหัก ตามมาตรา 50 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ตามที่กล่าวในข้อ 1
ตัวอย่างการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหัก ณ ที่จ่าย
กรณีการจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ป. 96/2543

ตัวอย่างที่ 10

กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินเป็นรายเดือน เดือนละเท่ากัน ตลอดปี ตามข้อ 1 (1) (2) (3)

ปีภาษี 2542 นาย ก. ได้รับเงินเดือน เดือนละ 30,000 บาท นาย ก. ได้แจ้งสถานะการหักลดหย่อนไว้ดังนี้ ภรรยาไม่มีเงินได้ และบุตรกำลังศึกษา 2 คน ต้องจ่ายเบี้ยประกันชีวิตในเดือนกรกฎาคม 2542 จำนวน 9,600 บาท และต้องจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้ออาคารที่อยู่อาศัยที่จะต้องจ่ายทั้งปี จำนวน 13,200 บาท ผู้จ่ายเงินได้ ต้องคำนวณหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายและนำส่งแต่ละเดือน ดังนี้

วิธีคำนวณ

เงินเดือนเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี			360,000	บาท
หัก	ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000 บาท)		60,000	บาท
คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย			300,000	บาท
หัก	ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000		
	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000		
	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	34,000		
	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	9,600		
	ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	10,000	113,600	บาท
คงเหลือเงินได้สุทธิ			186,400	บาท
ภาษีเงินได้ทั้งปี			11,140	บาท
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายแต่ละเดือน 11,140/12			928.33	บาท
เหลือเศษ			0.003	บาท

จำนวนเงินที่เหลือเศษให้รวมกับเงินภาษีที่จะต้องหักไว้ครั้งสุดท้ายในเดือนธันวาคม

928.33 + (0.003 X 12)	928.37	บาท

สรุป ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายของนาย ก. ในกรณีนี้ดังนี้

เดือนมกราคม ถึง พฤศจิกายน เดือนละ	928.33	บาท
เดือนธันวาคม	928.37	บาท

ตัวอย่างที่ 11

กรณีมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินได้พึงประเมินที่จ่ายระหว่างปีภาษี ตามข้อ 1 (4) และการคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย เดือนธันวาคมตามข้อ 2

จากตัวอย่างที่ 10 ถ้านาย ก. ได้รับเงินเดือนตั้งแต่เดือนตุลาคม 2542 เดือนละ 60,000 บาท ผู้จ่ายเงินได้ต้องคำนวณหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ดังนี้

วิธีคำนวณ

เงินเดือนเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี		720,000	บาท
หัก	ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000 บาท)	60,000	บาท
คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย		660,000	บาท

หัก	ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000		
	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000		
	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	34,000		
	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	9,600		
	ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	10,000	113,600	บาท
คงเหลือเงินได้สุทธิ			546,400	บาท
ภาษีเงินได้ทั้งปี			51,780	บาท
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายแต่ละเดือน 51,780/12			4,315	บาท

สำหรับในเดือนธันวาคม ให้ปรับปรุงการหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ดังนี้

ภาษีที่ต้องเสียทั้งปีจากเงินได้ที่ได้รับจริง (คำนวณจากเงินเดือน เดือนละ 30,000 บาท 9 เดือน และเดือนละ 60,000 บาท 3 เดือน)	20,140.00	บาท
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย และนำส่งไว้แล้ว (ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนพฤศจิกายน) (928.33 X 9) + (4,315 X 2)	16,984.97	บาท
เป็นภาษีที่ต้องหัก ณ ที่จ่าย ในเดือนธันวาคม (20,140-16,984.97)	3,155.03	บาท

สรุป ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายของนาย ก. ในกรณีนี้ดังนี้

เดือนมกราคม ถึง กันยายน เดือนละ	928.33	บาท
เดือนตุลาคม ถึง พฤศจิกายน	4,315.37	บาท
เดือนธันวาคม	3,155.03	บาท

ตัวอย่างที่ 12

กรณีมีการจ่ายเงินพิเศษเป็นครั้งคราวในระหว่างปีภาษี ตามข้อ 1 (5)

จากตัวอย่างที่ 10 ถ้าในเดือนมีนาคม 2542 นาย ก. ได้รับเงินโบนัสอีกจำนวนหนึ่งเป็นเงิน 90,000 บาท ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย เดือนมีนาคม 2542 ดังนี้

วิธีคำนวณ

เงินเดือนเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี		360,000	บาท
บวก เงินโบนัส		90,000	บาท
รวม เงินได้พึงประเมิน		450,000	บาท
หัก	ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000 บาท)	60,000	บาท

คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย			390,000	บาท
หัก	ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000		
	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000		
	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	34,000		
	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	9,600		
	ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	10,000	113,600	บาท
คงเหลือเงินได้สุทธิ			276,400	บาท
ภาษีเงินได้ทั้งปีของเงินเดือนรวมเงินโบนัส			20,140	บาท
หัก ภาษีเงินได้ทั้งปีเฉพาะเงินเดือน (ตามตัวอย่างที่ 9)			11,140	บาท
คงเหลือภาษีเงินได้ของเงินโบนัส			9,000	บาท
บวก ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเดือนมีนาคม (ตามตัวอย่างที่ 9)			928.33	บาท
รวมภาษีต้องหัก ณ ที่จ่ายเดือนมีนาคม			9,928.33	บาท

สรุป ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายของนาย ก. ในกรณีนี้ดังนี้

เดือนมกราคม ถึง กันยายน เดือนละ	928.33	บาท
เดือนมีนาคม	9,928.33	บาท
เดือนเมษายน ถึง พฤศจิกายน	928.33	บาท
เดือนธันวาคม	928.37	บาท

ตัวอย่างที่ 13

กรณีจำนวนคราวที่จ่ายเงินได้พึงประเมินไม่สม่ำเสมอตลอดปีภาษี ตามข้อ 1 (6)

จากตัวอย่างที่ 10 นาย ก. ได้รับเงินเดือนและได้รับเงินค่าล่วงเวลาตามจำนวนวันที่ทำงาน เดือน มกราคม ได้รับค่าล่วงเวลา 6,500 บาท เดือนกุมภาพันธ์ได้รับค่าล่วงเวลา 5,200 บาท ผู้จ่ายเงินได้ต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายดังนี้

วิธีคำนวณ

มกราคม

เงินเดือนเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี	360,000	บาท
บวก ค่าล่วงเวลาเดือนมกราคม	6,500	บาท
รวม เงินได้พึงประเมิน	366,500	บาท

หัก	ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000 บาท)		60,000	บาท
คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย			306,500	บาท
หัก	ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000		
	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000		
	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	34,000		
	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	9,600		
	ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	10,000	113,600	บาท
คงเหลือเงินได้สุทธิ			192,900	บาท
ภาษีเงินได้ทั้งปีของเงินเดือนรวมค่าล่วงเวลา			11,790	บาท
หัก ภาษีเงินได้ทั้งปีเฉพาะเงินเดือน (ตามตัวอย่างที่ 9)			11,140	บาท
คงเหลือภาษีเงินได้ของค่าล่วงเวลาเดือนมกราคม			650	บาท
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเดือนมกราคม			928.33	บาท
รวมภาษีต้องหัก ณ ที่จ่ายเดือนมกราคม			1,578.33	บาท

กุมภาพันธ์

เงินเดือนเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี			360,000	บาท
บวก ค่าล่วงเวลาเดือนมกราคม			6,500	บาท
บวก ค่าล่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์			5,200	บาท
รวม เงินได้พึงประเมิน			371,700	บาท
หัก	ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000 บาท)		60,000	บาท
คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย			311,700	บาท
หัก	ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000		
	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000		
	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	34,000		
	ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต	9,600		
	ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	10,000	113,600	บาท
คงเหลือเงินได้สุทธิ			198,100	บาท
ภาษีเงินได้ทั้งปีของเงินเดือนรวมค่าล่วงเวลา			12,310	บาท
หัก ภาษีเงินได้ทั้งปีเฉพาะเงินเดือน (ตามตัวอย่างที่ 9)			11,140	บาท
คงเหลือภาษีเงินได้ของค่าล่วงเวลา			1,170	บาท

หัก ภาษีเงินได้ค่าล่วงเวลาเดือนมกราคม	650	บาท
คงเหลือภาษีเงินได้ค่าล่วงเวลาเดือนกุมภาพันธ์	520	บาท
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเดือนกุมภาพันธ์	928.33	บาท
รวมภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเดือนกุมภาพันธ์	1,448.33	บาท

สรุป ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายของนาย ก. ในกรณีนี้ดังนี้

เดือนมกราคม	1,578.33	บาท
เดือนกุมภาพันธ์	1,448.33	บาท
เดือนมีนาคม ถึง พฤศจิกายน เดือนละ	928.33	บาท
เดือนธันวาคม	928.37	บาท

ตัวอย่างที่ 14

การคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย ให้ถูกต้องครบถ้วนตามหลักฐานการหักค่าลดหย่อนที่แท้จริงที่ผู้มีเงินได้นำมาแสดง กรณีผู้มีเงินได้ออกจากงานในระหว่างปีภาษี ตามข้อ 3

จากตัวอย่างที่ 10 นาย ก. ได้ลาออกจากงานวันที่ 30 มิถุนายน 2542 และไม่สามารถนำหลักฐานการจ่ายเบี้ยประกันชีวิตจำนวน 9,600 บาท ที่แจ้งรายการขอหักค่าลดหย่อนไว้ต่อผู้จ่ายเงินได้มาแสดงได้ แต่ได้นำใบเสร็จรับเงินดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืมที่จ่ายในแต่ละเดือนมาแสดงจำนวน 12,000 บาท ผู้จ่ายเงินได้ต้องคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเดือนมิถุนายน 2542

วิธีคำนวณ

เงินเดือนเสมือนหนึ่งว่าได้จ่ายทั้งปี			360,000	บาท
หัก	ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000 บาท)		60,000	บาท
คงเหลือเงินได้หลังจากหักค่าใช้จ่าย			300,000	บาท
หัก	ค่าลดหย่อนส่วนตัว	30,000		
	ค่าลดหย่อนคู่สมรส	30,000		
	ค่าลดหย่อนบุตรศึกษา	34,000		
	ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืม	10,000	104,000	บาท
คงเหลือเงินได้สุทธิ			196,000	บาท
ภาษีเงินได้ทั้งปี			12,100	บาท
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายแต่ละเดือน 12,100/12			1,008.33	บาท
ภาษีที่นำส่งไว้ขาดแต่ละเดือน (1,008.33-928.33)			80	บาท

จำนวนเดือนที่ส่งไว้ขาด 5 เดือน (มกราคม-พฤษภาคม)

ภาษีที่ต้องนำส่งเดือนมิถุนายน 1,008.33 + (80 X 5) 1,408.33 บาท

สรุป ผู้จ่ายเงินได้จะต้องหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายของนาย ก. ในกรณีนี้ดังนี้

เดือนมกราคม ถึง พฤษภาคม เดือนละ	928.33	บาท
เดือนมิถุนายน	1,408.33	บาท

กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน มีประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 45) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ของเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40(1) และ (2) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ตามมาตรา 48(5) และมาตรา 50 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

"ข้อ 1 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) และ (2) ซึ่งนายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ให้หมายถึงเงินได้ดังนี้

(ก) เงินได้ที่คำนวณตามหลักเกณฑ์ และวิธีการเช่นเดียวกับวิธีการคำนวณบำเหน็จตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(ข) เงินที่จ่ายจากกองทุนตามกฎหมายว่าด้วยกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

(ค) เงินชดเชยตามกฎหมายแรงงาน

(ง) เงินได้พึงประเมินที่จ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ที่มีวิธีการคำนวณที่แตกต่างไปจากวิธีการตาม (ก)

ข้อ 2 เงินได้พึงประเมินตามข้อ 1 ที่ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีแยกต่างหากจากเงินได้อื่นตามมาตรา 48(5) แห่งประมวลรัษฎากรได้ จะต้องมีเงื่อนไขดังนี้

(ก) เป็นเงินได้ที่จ่ายให้เนื่องจากออกจากงานที่มีระยะเวลาทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

(ข) ในกรณีที่มีการจ่ายเงินได้ตามข้อ 1 จากผู้จ่ายรายเดียวกันหลายครั้งไม่ว่าจะแบ่งจ่ายจากเงินประเภทเดียวกันหรือหลายประเภท ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีตามมาตรา 48(5) แห่งประมวลรัษฎากร ได้เฉพาะเงินได้ที่ได้จ่ายในปีภาษีแรกที่มีการจ่ายเงินได้ดังกล่าว

(ค) ผู้มีเงินได้จะเลือกเสียภาษีในกรณีนี้ได้เฉพาะกรณีที่ผู้มีเงินได้ไม่นำเงินได้พึงประเมินดังกล่าวไปรวมคำนวณภาษีตามมาตรา 48(1) และ (2) แห่งประมวลรัษฎากร ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน"

กรณีจ่ายเงินได้ตามมาตรา 40(2) ให้แก่ผู้รับซึ่งมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้ แต่ถ้าเป็นการจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงานจะต้องคำนวณภาษีตามมาตรา 48(5)

(ข) กรณีจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) และ (4)

ให้หักภาษีตามอัตราภาษีเงินได้โดยไม่ต้องหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน ซึ่งแยกพิจารณาดังนี้

1. เงินได้ตามมาตรา 40(3)

ให้คำนวณหักภาษี ณ ที่จ่ายตามอัตราภาษี ยกเว้นจ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งมิได้อยู่ในประเทศไทย ให้คำนวณหักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 15 ของเงินได้

ตัวอย่างที่ 15

บริษัท อัมรินทร์การพิมพ์ จำกัด จ่ายค่าลิขสิทธิ์นวนิยายให้แก่นายสมศักดิ์ในเดือนมกราคม เป็นเงิน 70,000 บาท และเดือนตุลาคม เป็นเงิน 150,000 บาท บริษัทนี้ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายเท่าใด

การคำนวณ

ค่าลิขสิทธิ์ เดือนมกราคม 70,000 บาทหักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 5 เป็นเงิน	3,500	บาท
ค่าลิขสิทธิ์ เดือนมกราคมและตุลาคม 70,000+150,000 รวม	220,000	บาท
ค่าลิขสิทธิ์รวม 220,000 บาท คิดภาษี (5,000+12000)	17,000	บาท
แต่หักภาษี ณ ที่จ่ายเดือนมกราคมไปแล้ว 3,500 บาท		
ดังนั้น บริษัทจะหักภาษี ณ ที่จ่ายเดือนตุลาคม (17,000-3,500)	13,500	บาท

2. เงินได้ตามมาตรา 40(4)

ให้คำนวณหักภาษี ณ ที่จ่ายตามอัตราภาษีเงินได้ เว้นแต่

(1) เงินได้นอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40(4)(ข)(ค)(ง) และ (จ) ที่จ่ายให้ผู้รับที่มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย ให้คำนวณหักในอัตราร้อยละ 15

(2) ผู้จ่ายต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 15 ของเงินได้ ตามมาตรา 48(3) (ก) และ (ค)

ได้แก่

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร ดอกเบี้ยเงินฝากสหกรณ์ ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตั๋วเงินที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น ดอกเบี้ยที่ได้จากสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืม เพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม

(ข) ผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตั๋วเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก

(ค) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนพันธบัตร หุ้นกู้ หรือตั๋วเงินหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออก ทั้งนี้เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

ผู้มีเงินได้ซึ่งเป็นผู้อยู่ในประเทศไทยจะเลือกเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10.0 ของเงินได้โดยไม่ต้องนำไปรวมคำนวณภาษีตาม (1) และ (2) ก็ได้สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40(4)(ข) ที่ได้รับจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม

(3) เงินได้ตามมาตรา 40(4)(ก) ที่ไม่ได้ระบุในมาตรา 48(3)(ก)(ข) และ(ค)

ถ้าผู้จ่ายเงินไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลและจ่ายให้ผู้รับซึ่งอยู่ในประเทศไทย ไม่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย (มาตรา 50(2)(ง))

(4) ผู้จ่ายหักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 10
ได้แก่เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ข) ดังนี้

เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวมหรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรม เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งของกำไรที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว

(ค) กรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)(6)

ซึ่งจ่ายแก่ผู้รับซึ่งมิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย ให้หักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 15 ของเงินได้

(ง) กรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)(6)(7) หรือ (8)

ซึ่งผู้จ่ายเป็นรัฐบาล องค์การของรัฐบาล เทศบาล สุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น หักภาษี ณ ที่จ่ายร้อยละ 1

(จ) กรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8)

เฉพาะที่จ่ายให้แก่ผู้รับซึ่งขายอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ 126 (พ.ศ.2509) ข้อ 2(17) และ (18) กำหนดไว้ดังนี้

"(17) เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดกหรืออสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หาที่ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล หรือเมืองพัทยา หรือการปกครองท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เฉพาะเงินได้จากการขายในส่วนที่ไม่เกิน 200,000 บาทตลอดปีภาษีนั้น

(18) เงินได้จากการโอนกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ให้แก่บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตนโดยไม่มีค่าตอบแทน บุตรโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมด้วย"

สำหรับการขายอสังหาริมทรัพย์ ที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายกำหนดให้ใช้ราคาประเมินทุนทรัพย์เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งเป็นราคาที่ใช้อยู่ในวันที่มีการโอนนั้นเป็นราคาขายเพื่อคำนวณภาษีหักไว้ ณ ที่จ่าย ทั้งนี้ไม่ว่าการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองจะมีค่าตอบแทนหรือไม่มีค่าตอบแทน และไม่ว่าราคาที่ซื้อขายตามปกติในท้องตลาดของอสังหาริมทรัพย์นั้นจะเป็นอย่างไรก็ตาม

อสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดกหรือที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หา

การคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำราคาประเมิน หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 50
ขั้นที่ 2 นำผลหารที่ได้จากขั้นที่ 1 หารด้วยจำนวนปีที่ถือครอง (เศษของปีปัดเป็น 1 ปี)
ขั้นที่ 3 นำผลลัพธ์ของขั้นที่ 2 คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ขั้นที่ 4 นำภาษีที่คำนวณได้จากขั้นที่ 3 คูณด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ผลลัพธ์คือจำนวนภาษีหัก ณ ที่จ่าย

ตัวอย่างที่ 16

นาย ก.ขายที่ดินซึ่งได้รับมรดกจากปู่ เมื่อเดือนมีนาคม 2542 ซึ่งได้รับที่ดินมาเมื่อ 5 ปีที่แล้ว ราคาประเมินขณะนี้ 1,000,000 บาท นาย ก. ต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเท่าใด

การคำนวณ

ราคาประเมิน	1,000,000
หัก ค่าใช้จ่าย ร้อยละ 50 (1,000,000x50%)	500,000
ราคาประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย	500,000
หารด้วย จำนวนปีที่ถือครอง (500,000/5)	100,000

คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ (100,000x5%) 5,000
คูณด้วย จำนวนปีที่ถือครอง (5,000x5) 25,000
ดังนั้น นาย ก. เสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย 25,000 บาท

อสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับมาโดยทางอื่น

การคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเหมือนกับอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก แต่ค่าใช้จ่ายที่สามารถหักได้ไม่เท่ากัน พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมินจากการขายอสังหาริมทรัพย์ (ฉบับที่ 165) พ.ศ.2529 มาตรา 4 กำหนดให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา สำหรับเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร เฉพาะที่ได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 48(4)(ข) และมาตรา 50(5)(ข) ไว้ดังนี้

จำนวนปีที่ถือครอง	1	2	3	4	5	6	7	8	ปีขึ้นไป
ร้อยละของเงินได้	92	84	77	71	65	60	55	50	

เว้นแต่ผู้มีเงินได้จะแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมิน และพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นก็ยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 65 ทวิ และ 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้นปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้นก็ให้ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์

การคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำราคาประเมิน หักค่าใช้จ่ายร้อยละตามจำนวนปีที่ถือครอง
ขั้นที่ 2 นำผลหารที่ได้จากขั้นที่ 1 หารด้วยจำนวนปีที่ถือครอง (เศษของปีปัดเป็น 1 ปี)
ขั้นที่ 3 นำผลลัพธ์ของขั้นที่ 2 คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ขั้นที่ 4 นำภาษีที่คำนวณได้จากขั้นที่ 3 คูณด้วยจำนวนปีที่ถือครอง ผลลัพท์คือจำนวนภาษีหัก ณ ที่จ่าย

ตัวอย่างที่ 17

นาย ก.ขายที่ดิน 1 แปลงซึ่งได้ซื้อมาเมื่อ 5 ปีที่แล้ว ให้แก่นางสมศรี ราคาประเมินขณะนี้ 1,000,000 บาท นาย ก. ต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายเท่าใด

การคำนวณ

ราคาประเมิน	1,000,000
หัก ค่าใช้จ่ายถือครอง 5 ปี ร้อยละ 65 (1,000,000x65%)	650,000
ราคาประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย	350,000
หารด้วย จำนวนปีที่ถือครอง (350,000/5)	70,000
คำนวณภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ (70,00x5%)	3,500
คูณด้วย จำนวนปีที่ถือครอง (3,500x5)	17,500

ดังนั้น นาย ก. เสียภาษีหัก ณ ที่จ่าย 17,500 บาท

(ฉ) กรณีการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในอสังหาริมทรัพย์โดยไม่มีค่าตอบแทน

การคำนวณเหมือนกับการคำนวณภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายของอสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดกหรือที่ได้รับจากการให้โดยเสน่หา ในกรณีนี้ถึงแม้จะไม่มีค่าตอบแทน ก็กฎหมายถือว่าผู้โอนเป็นผู้จ่ายเงินได้และเป็นผู้หักภาษี ณ ที่จ่ายด้วย

(2) การหักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายตามมาตรา 3 เตรส

เป็นการหักภาษี ณ ที่จ่ายกรณีพิเศษซึ่งมีทั้งกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล กฎกระทรวงฉบับที่ 144 (พ.ศ.2522) กำหนดให้หักภาษี ณ ที่จ่ายของผู้มีเงินได้ตามมาตรา 40 ดังนี้

"ข้อ 2 การคำนวณหักภาษี ณ ที่จ่าย ให้คำนวณหักไว้ทุกครั้งที่จ่ายเงินได้พึงประเมินในอัตราร้อยละของยอดเงินได้พึงประเมินที่จ่ายในแต่ละครั้ง ตามประเภทเงินได้พึงประเมินดังต่อไปนี้

(1) การจ่ายค่าซื้อพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 0.75

(2) การจ่ายรางวัลในการประกวด การแข่งขัน การชิงโชค หรือการอื่นใดมีลักษณะทำนองเดียวกัน ร้อยละ 5.0

(3) การจ่ายค่าแสดงให้แก่

(ก) นักแสดงสาธารณะซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศ ตามอัตราที่กำหนดในบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

(ข) นักแสดงสาธารณะนอกจาก (ก) ร้อยละ 5.0

คำว่า นักแสดงสาธารณะ หมายความว่า นักแสดงละคร ภาพยนตร์ วิทยุหรือโทรทัศน์ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬาอาชีพ หรือนักแสดงเพื่อความบันเทิงใด ๆ

(4) การจ่ายดอกเบี้ยให้แก่

(ก) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ร้อยละ 1.0

(ข) มูลนิธิหรือสมาคมที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่รวมถึงมูลนิธิหรือสมาคมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 47(7)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร ร้อยละ 10.0

(5) การจ่ายเงินได้พึงประเมินให้แก่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศที่กระทำกิจการในประเทศไทย ร้อยละ 5.0

(6) การจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ร้อยละ 10.0

(7) การจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่

(ก) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 5.0

(ข) มูลนิธิหรือสมาคมที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่รวมถึงมูลนิธิ หรือสมาคมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 47(7)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร ร้อยละ 10.0

(8) การจ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6) แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่

(ก) ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 3.0

(ข) มูลนิธิหรือสมาคมที่ประกอบกิจการซึ่งมีรายได้ แต่ไม่รวมถึงมูลนิธิ หรือสมาคมที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 47(7)(ข) แห่งประมวลรัษฎากร ร้อยละ 10.0

(9) การจ่ายค่าจ้างทำของ ร้อยละ 3.0

(10) การจ่ายค่าซื้อสัตว์น้ำ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต และส่วนต่างๆ ของสัตว์น้ำไม่ว่าจะสดหรือแช่เย็น แช่เย็นจนแข็ง หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อรักษาไว้มิให้เน่าเปื่อยในระหว่างการขนส่ง ร้อยละ 1.0

(11) กรณีอื่นๆ ร้อยละ 2.0

ข้อ 3 ในกรณีที่มีการจ่ายเงินได้พึงประเมินให้แก่ผู้รับตามสัญญารายหนึ่งๆ มีจำนวนรวมทั้งสิ้นไม่ถึงห้าร้อยบาท ไม่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย"

คำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป.4/2528 ได้กำหนดให้ผู้จ่ายเงินซึ่งมีหน้าที่หักภาษี ทำการหักภาษี ณ ที่จ่าย ดังนี้

ลำดับที่	ประเภทเงินที่จ่าย	ผู้จ่าย ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี	ผู้รับ ซึ่งถูกหักภาษี	ร้อยละ
1	ค่าพืชผลทางการเกษตร (เฉพาะที่ระบุไว้)	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล และนิติบุคคลอื่น (เฉพาะที่เป็นผู้ที่ส่งออกหรือเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ที่ระบุไว้และไม่รวมกลุ่มเกษตรกร	ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้	0.75
2	ดอกเบี้ยเงินฝากและดอกเบี้ยตั๋วเงิน	ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน/หลักทรัพย์/เครดิตฟองซิเอร์	มูลนิธิหรือสมาคมที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ นิติบุคคล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ นิติบุคคลอื่นๆ	10 1
3	เงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวมและบรรษัทเงินทุนฯ (ไม่รวมกิจการร่วมค้า)	ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล (ไม่รวมบริษัทจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	10

ลำดับที่	ประเภทเงินที่จ่าย	ผู้จ่าย ซึ่งมีหน้าที่หักภาษี	ผู้รับ ซึ่งถูกหักภาษี	ร้อยละ
4	ค่าเช่า (ไม่รวมค่าอาคารที่ยกให้และค่าสิทธิ)	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลและนิติบุคคลอื่น	มูลนิธิหรือสมาคมที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล	10
			ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้อื่นๆ	3
5	ค่าวิชาชีพอิสระ	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลและนิติบุคคลอื่น	มูลนิธิหรือสมาคมที่มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคล	10
			ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้อื่นๆ	3
6	ค่าโฆษณา	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลและนิติบุคคลอื่น	ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้	2
7	ค่ารับจ้างทำของ	บุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล หรือผู้จ่ายอื่นๆ เช่น บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติต่างประเทศที่ประกอบกิจการในประเทศไทยโดยไม่มีสาขาถาวรในประเทศไทย	5
		บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น	บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติไทยหรือต่างประเทศที่มีสาขาในประเทศไทย (ไม่รวมมูลนิธิหรือสมาคม)	3
8	ค่ารางวัล (เฉพาะที่ระบุไว้)	ผู้จ่ายไม่ว่าจะเป็นใคร	ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้	5
9	ค่าจ้างนักแสดงสาธารณะ	ผู้จ่ายไม่ว่าจะเป็นใคร	นักแสดงสาธารณะทั่วไป	5
			นักแสดงสาธารณะที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศ	5-37

2. การเสียภาษีเงินได้โดยยื่นแบบแสดงรายการประเมินตนเอง

มาตรา 56 แห่งประมวลรัษฎากร ได้กำหนดให้ผู้ชำระภาษีแสดงรายการประเมินตนเองดังนี้

"มาตรา 56 ให้บุคคลทุกคนเว้นแต่ผู้เยาว์หรือผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว พร้อมทั้งข้อความอื่นๆ ภายในเดือนมีนาคมทุกๆ ปี ตามแบบที่อธิบดีกำหนดต่อเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ถ้าบุคคลนั้น

(1) ไม่มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 30,000 บาท

(2) ไม่มีสามีหรือภริยา และมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40 (1) ประเภทเดียวเกิน 50,000 บาท

(3) มีสามีหรือภริยา และมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 60,000 บาท หรือ

(4) มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวเกิน 100,000 บาท

ในกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินจำนวนตาม (1) ให้ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินในชื่อของห้างหุ้นส่วน หรือคณะบุคคลนั้นที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้วภายในกำหนดเวลาและตามแบบเช่นเดียวกับวรรคก่อน การเสียภาษีในกรณีนี้ ให้ผู้อำนวยการหรือผู้จัดการรับผิดเสียภาษีในชื่อของห้างหุ้นส่วน หรือคณะบุคคลนั้นจากยอดเงินได้พึงประเมินทั้งสิ้นเสมือนเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวไม่มีการแบ่งแยก ทั้งนี้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนไม่จำต้องยื่นรายการเงินได้สำหรับเงินได้พึงประเมินดังกล่าวเพื่อเสียภาษีอีก แต่ถ้าห้างหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลนั้นมีภาษีค้างชำระ ให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลทุกคนร่วมรับผิดในเงินภาษีที่ค้างชำระนั้นด้วย"

ผู้มีเงินได้ต้องยื่นแบบแสดงรายการเมื่อมีเงินได้พึงประเมินตามเกณฑ์ ดังนี้

1. ไม่มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 30,000 บาท

2. ไม่มีสามีหรือภริยา และมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวเกิน 50,000 บาท

3. มีสามีหรือภริยา และมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 60,000 บาท หรือ

4. มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวเกิน 100,000 บาท

5. กรณีห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคลมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินกว่า 30,000 บาท

6. กองมรดกของผู้ตายที่ยังมิได้แบ่ง และมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินกว่า 30,000 บาท (มาตรา 57 ทวิ วรรคสอง)

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี

มาตรา 56 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี ไว้ดังนี้

"มาตรา 56 ทวิ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีก่อนถึงกำหนดเวลาตามมาตรา 56 ให้ผู้มีหน้าที่ยื่นรายการตามมาตรา 56 มาตรา 57 มาตรา 57 ทวิ และมาตรา 57 ตรี ยื่นรายการตามแบบที่อธิบดีกำหนด แสดงรายการเงินได้เฉพาะตามมาตรา 40(5)(6)(7) หรือ (8) ไม่ว่าจะมีเงินได้ประเภทอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ที่ได้รับตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายนภายในเดือนกันยายนของทุกปีภาษี

เงินได้ตามมาตรา 40(5) ตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงเงินกินเปล่า เงินช่วยค่าก่อสร้าง เงินค่าซ่อมแซม ค่าแห่งอาคาร หรือโรงเรือนที่ได้รับกรรมสิทธิ์

การยื่นรายการตามวรรคหนึ่ง ให้คำนวณภาษีตามมาตรา 48 โดยหักลดหย่อนตามมาตรา 47 ให้กึ่งหนึ่ง และชำระภาษีถ้ามีพร้อมกับการยื่นรายการนั้นต่อเจ้าพนักงานตามมาตรา 56

ภาษีที่ชำระตามวรรคสาม ให้ถือเป็นเครดิตในการคำนวณภาษีที่ต้องชำระตามมาตรา 57 จัตวา"

วิธีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครึ่งปี

วิธีที่ 1

เงินได้พึงประเมิน (มกราคมถึงมิถุนายน)	XXXX
หัก ค่าใช้จ่าย	XXXX
เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย	XXXX
หัก ค่าลดหย่อนได้กึ่งหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด	XXXX
เงินได้สุทธิ	XXXX
ภาษีที่ต้องเสีย (ตามอัตราภาษีเงินได้)	XXXX
เครดิตภาษีที่ถูกหักไประหว่างเดือน ม.ค.ถึงมิ.ย.	XXXX
ภาษีที่ต้องชำระ	XXXX

วิธีที่ 2

เงินได้พึงประเมินทุกประเภท (ยกเว้นประเภทที่ 1) รวมกันตั้งแต่ 60,000 บาทขึ้นไป คำนวณในอัตราร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมินโดยไม่ต้องหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อน

ผลที่ได้จากการคำนวณตามวิธีใดมียอดภาษีสูงกว่าให้เสียภาษีตามวิธีการคำนวณนั้น

ข้อสังเกต

1. การหักค่าใช้จ่าย กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกับการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี

2. การหักลดหย่อน ให้หักได้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราที่ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักทั้งปี ดังนี้

(ก) การหักลดหย่อนผู้มีเงินได้สามีภริยาและบุตร หักได้กึ่งหนึ่งตามหลักเกณฑ์

(ข) การหักลดหย่อนการประกันชีวิต ดอกเบี้ยเงินกู้ และเงินบริจาค ได้กึ่งหนึ่งตามหลักเกณฑ์ แต่จะต้องเป็นการจ่ายไปจริงในเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายนของปีภาษี

3. ภาษีเงินได้ที่ได้ชำระไปนี้ให้ถือเป็นเครดิตภาษีในการคำนวณภาษีตอนสิ้นปี

ตัวอย่างที่ 18

นาย ก.ทำงานบริษัทได้รับเงินเดือนๆละ 20,000 บาทและนาง ข. ภริยามีรายได้จากการให้เช่าคอนโดมิเนียม มีรายได้เดือนละ 50,000 บาท นายสมศักดิ์ต้องยื่นชำระภาษีเงินได้ครึ่งปีเป็นจำนวนเท่าใด

วิธีที่ 1

ค่าเช่าคอนโดมิเนียม (50,000x6)		300,000
หัก ค่าใช้จ่าย (30% เป็นการเหมา)		90,000
หัก ค่าลดหย่อน (ก.)	15,000	
ค่าลดหย่อน (ข.)	15,000	30,000
เงินได้สุทธิ		180,000
ภาษีที่ต้องเสีย (0+2,500+8000)		10,500

วิธีที่ 2

ภาษีในอัตราร้อยละ 0.5 ของค่าเช่าคอนโดมิเนียม (300,000x0.005) 1,500

วิธีที่ 1 ให้ภาษีที่มากกว่า ดังนั้นต้องเสียภาษีตามการคำนวณวิธีที่ 1

การคำนวณภาษีตอนสิ้นปี

วิธีที่ 1

เงินเดือนทั้งปี (20,000x12)		240,000
ค่าเช่าคอนโดมิเนียม (50,000x12)		600,000
หัก ค่าใช้จ่าย (40% ไม่เกิน 60,000)		60,000
หัก ค่าใช้จ่าย (เหมา 600,000x30%)		180,000
หัก ค่าลดหย่อน (ก.)	30,000	
ค่าลดหย่อน (ภริยา)	30,000	60,000
เงินได้สุทธิ		540,000
ภาษีที่ต้องเสีย (0+2,500+40,000+8,000)		50,500
ภาษีครึ่งปีชำระแล้ว		10,500
ชำระภาษีเพิ่ม		40,000

วิธีที่ 2

ภาษีในอัตราร้อยละ 0.5 ของค่าเช่าคอนโดมิเนียม(600,000x0.005) 3,000

วิธีที่ 1 ให้ภาษีที่มากกว่า ดังนั้นต้องเสียภาษีตามการคำนวณวิธีที่ 1

3. การเสียภาษีเงินได้โดยเจ้าพนักงานทำการประเมินเรียกเก็บ

ประมวลรัษฎากรได้กำหนดวิธีการไว้ดังนี้

1. การประเมินเรียกเก็บภาษีก่อนถึงกำหนดเวลายื่นรายการ (มาตรา 18 ทวิ และ มาตรา 60 ทวิ)

2. การประเมินเรียกเก็บภาษีภายหลังกำหนดเวลายื่นรายการ